

časopis pro vězeňství a kriminální prevenci

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ

1/2022

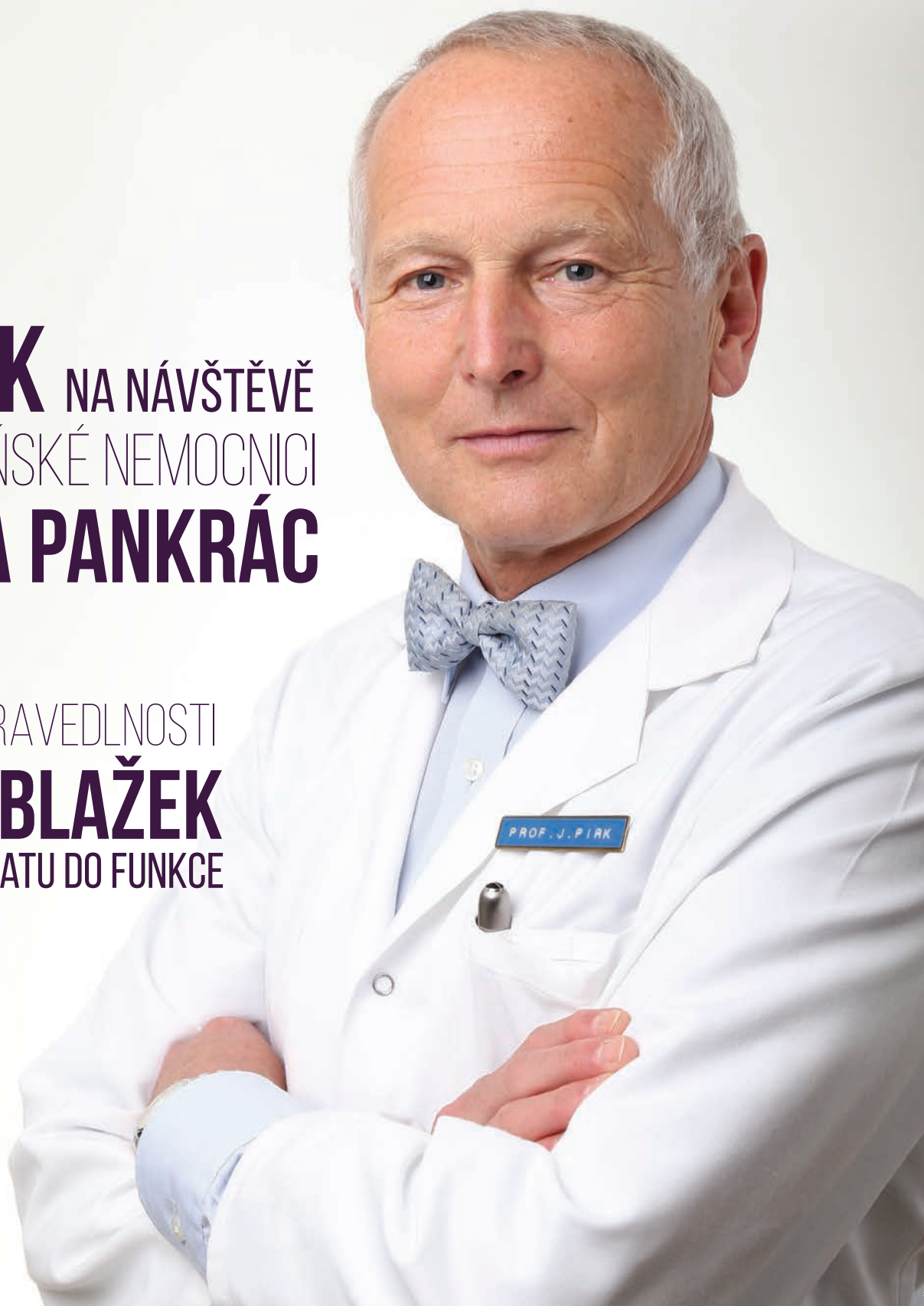

JAN **PIRK** NA NÁVŠTĚVĚ VE VĚZEŇSKÉ NEMOCNICI **PRAHA PANKRÁC**

strana 2

MINISTR SPRAVEDLNOSTI **PAVEL BLAŽEK** O SVÉM NÁVRATU DO FUNKCE

strana 11

PREZIDENT POVÝŠIL

GENERÁLNÍHO ŘEDITELE VS ČR

str. 12

NOVÁ UBYTOVNA

VE SVĚTLÉ NAD SÁZAVOU

str. 18

OTEVŘENÁ VĚZNICE

SAXERRIET

str. 36

ROZHOVOR

str. 2

ZPRÁVY Z VĚZNIC

str. 14

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA

str. 20

ZAHRANIČÍ

str. 30

DUCHOVNÍ SLUŽBA

str. 42

KULTURA, SPORT

str. 44

MISTROVSTVÍ ČR

TART

str. 44

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ Č. 1/2022

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423

Editor: Robert Blanda

Grafická úprava: Karel Neuvirt

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce

Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4

<http://www.vscr.cz>

telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072

Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:

e-mail: to@grvs.justice.cz

Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha-Pankrác

© Vězeňská služba České republiky, Praha 2022, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Vážení kolegové, milé čtenářky a čtenáři,

letos v únoru jsem v dosavadní funkci 1. náměstka generálního ředitele vystřídal svého předchůdce, generála Romana Záhorského. Oblasti, které spadají do mé kompetence, jsou bezpečnost, kontrola, odborné zacházení a vzdělávání.

Za hlavní problém současného českého vězeňství v oblasti vnitřní bezpečnosti lze považovat přeplněnost věznic a průnik nebezpečných předmětů do věznic. Dondávna nám počty vězňů zvolna ubývaly, ale aktuálně již několik měsíců opět rostou. Stísněné prostory s velkým počtem ubytovaných mnohdy komplikují práci našeho personálu, snižují efektivitu odborného zacházení a v neposlední řadě způsobují i značnou kriminalizaci v chování vězňů. Ti se také častěji dostávají do vzájemných konfliktů. Tato situace ničemu nepřispívá a morálně zastaralá detekční technika a personální poddimenzovanost taktéž výrazně zvyšuje nároky na naše zaměstnance. Vězeňská služba se rozhodla vyhledávat a následně zkoušet nové technologie, které mohou tuto oblast výrazně posílit. Tím může být například digitalizace určitých procesů a s tím spojený úbytek byrokratické zátěže našich zaměstnanců.

Je zde ale ještě jeden aspekt či úkol, kterému bych se ve své nové funkci chtěl věnovat. Je to věc, o kterou se můžeme zasadit my všichni, bez ohledu na to, v jaké funkci ve vězeňství působíme či jaké práci se zde věnujeme. Je to snaha zlepšovat obraz Vězeňské služby ČR a vězeňství jako takového v očích veřejnosti. Na první pohled se zdá, že to s předchozí praktickou a bezpečnostní problematikou příliš nesouvisí, ale to je jenom zdání. Ta souvislost je velmi důležitá a je třeba, abychom jí všichni dobře rozuměli. Pokud bude totiž veřejnost dostatečně vnímat důležitost práce našich lidí a význam dobře fungujícího vězeňství pro zdraví společnosti, bude pro nás mnohem snazší žádat pro tyto úkoly dostatečnou finanční podporu. Současná doba je velmi závislá na veřejném názoru. Pokud bude vězeňská služba veřejností vnímána jako jiné ozbrojené sbory, či lépe, nebude pro ni takový problém získávat do svých řad kvalitní a spolehlivé pracovníky, obce budou náš sbor vnímat jako dobrého partnera a zaměstnavatele a nebudou se třeba ani bránit výstavbě nových vězeňských zařízení ve svých katastrech, jako je tomu nyní. A to je úkol, k jehož splnění může svou dobrou prací přispět každý z nás.

Vím, že většina zaměstnanců Vězeňské služby ČR už nyní pracuje naplno, dokonce vzhledem k velkému početnímu personálnímu podstavu na více jak 100 procent. Velmi si toho vážím a jsem hrdý na naše zaměstnance a také věřím, že se situace i v této oblasti bude v příštích měsících zlepšovat.

1. náměstek generálního ředitele
Vrchní státní rada
plk. Mgr. **Tomáš Hůlka**, LL.M.

KARDIOCHIRURG **PIRK**

PODPOŘIL VĚZEŇSKÉ ZDRAVOTNICTVÍ

Přední český kardiochirurg Jan Pirk navštívil v lednu vězeňskou nemocnici při vazební věznici Praha Pankrác a setkal se zde s vedením nemocnice, ředitelem Vazební věznice a zúčastnil se také lékařské vizity. Při této příležitosti prozradil, že v této nemocnici sám kdysi operoval.

Vzpomínal jste, že ještě před lety ve vězeňské nemocnici na Pankráci také operoval. Kdy to bylo?

Opravdu jsem tady před mnoha lety operoval. Telefonovali tehdy z operačního sálu, že tu mají pacienta, který někomu upadl na nůž. Šlo o zranění v oblasti hrudníku. Operace tenkrát dobře dopadla. Ale určitě je to více než 35 let a určitě to bylo ještě před revolucí.

Měl jste možnost poznat i jinou věznici?

Musím to zatukat na dřevo, ale zatím na mě ještě nepřišli. Dneska jsem ale rád přijal pozvání od ředitele pankrácké vězeňské nemocnice. Tady je to přeci jen něco jiného. Lékaři a sestry tu pracují ve specifických podmínkách.

Na veřejnost čas od času prosakují ne příliš pochvalné zprávy o stavu zdravotní péče ve věznicích, jak to působí na vás?

Víte, já si hlavně nejsem tak jistý, že všechno, co se publikuje, je pravda. I u nás v civilních nemocnicích je problém s nábořem sester a kvalitních lékařů. Já v IKEMu pracuji už 47 let. Nepamatuji, že bychom měli plný stav sester. Většinou je část lůžek zavřených. Dokonce pamatuji doby, když jsme museli půl kliniky zavřít, protože nebyly sestřičky. Co potom ve vězeňských nemocnicích, kde jsou podmínky pro práci velmi ztížené jak prostředím věznice, tak samozřejmě i typem pacientů, o které se vaši lékaři a sestry musí starat.

Máte za sebou stovky operací srdce. Jaké to je držet něčí srdce na dlani?

Víte, já bych nechtěl, aby si lidi mysleli, že rutina je to samé co fušeřina. Znamená to, že to umíte. Každá operace je originál a musíte se na ni připravit. Důležité je, aby na sále byla dobrá pohoda. Nemyslím si, že je správné, když je chirurg operátor nervózní. Nervozitou jediné zhorší výkon lidí. Práce na sále je tvrdá práce, sestřičky u nás musí vydržet hodiny a hodiny stát u stolu.

Z filmů známe scény, kdy při operacích hraje hudba. Je tomu tak i při vašich operacích?

Ano, hudbu si vybírá operátor, tedy vedoucí týmu. Když jsem se učil operovat

v Americe v New Orleans, tak jsme na operačním sále měli pracovníka, který měnil cédéčka. U nás takovou funkci nemáme a já zpravidla poslouchám rádio, protože když ten disk jede už potřetí, tak už to také není nic přínosného.

Říkáte – jede disk potřetí.

Jakou nejdelší operaci jste zažil?

Některé výjimečné operace trvají třeba až 14 hodin. Ale jsou různé fáze operace, takže i během toho výkonu si můžete mírně odpočinout. Třeba když chladíme pacienta, to může trvat i dvě hodiny. Tak máme na sále speciální barové židličky, kdy si na chvíli můžeme sednout a jenom hlídat teploměr a monitor, až dosáhneme cílené hodnoty. To abychom mohli zastavit krevní oběh a opravit, co je potřeba. Ale víte, já říkám, že v medicíně není žádný obor královský a žádný obor služka. Všechny obory jsou strašně hezký a každý obor vyžaduje specifické schopnosti. To, že je někdo dobrý chirurg, neznamená, že by byl dobrý praktický lékař. Čili lékař musí mít to štěstí, aby si vybral obor, pro který má předpoklady.

Jakým způsobem relaxujete, ještě pořád běháte?

Zrovna dneska ráno jsem už v 7:40 běžel po krčském lese v Praze, protože jsme dělali přímý vstup do ranního televizního vysílání, kde se mluvilo o škodlivosti kouření. Každou středu chodím plavat. To zase musím trénovat kvůli triatlonu.

Umíte také hřešit?

To víte že jo! Já si myslím, že každý člověk má ty své hříšky. Jsem dost netrpělivý, chci mít všechno hned vyřešené. Také mám takový kumbál v domě, kde bydlíme, a když vidí vnoučata ten můj pořádek, tak jenom prohlásí – tady bydlí děda. Ale jestli tam někdo vidí chaos, tak to jenom nechápe můj systém uložení věcí. A mám rád víno.

Ale to je zase hřích srdci prospěšný...

V přiměřeném množství ano. Bílé, červené, růžové – všechna fungují stejně. Pro muže dvě skleničky, pro ženu stačí jedna sklenička. Ne, že bych ženám nechtěl víno dopřát. Ale to souvisí s enzymy.

Pořád ještě jste milovníkem velorexů?

Ano, mám čtyři. Na chatě nic jiného nepoužíváme. Na chatu přijedeme autem, které odstavíme a s vnoučaty na zmrzlinu nebo na nákup do Kostelce jezdíme jedině ve velorexu. Máme čtyři, každý syn má jeden, já mám jeden a ještě máme jeden rezervní.

Michal Řeháček:

KDYBY BYLA PODPORA VĚZEŇSTVÍ VĚTŠÍ, MOHLI JSME DNES BÝT DÁL

Michal Řeháček patří beze vši pochybnosti k doyenům českého vězeňství. Bohaté zkušenosti získal nejen kariérním postupem od strážného až po ředitele věznice a odboru v trvání více než 45 let, ale také na své osobní cestě životem.

O vás je všeobecně známé, že jste svou původní profesí lesník. Neznámou však zůstává, jak jste se vlastně ocitl u sboru. Kdo vás získal pro práci ve vězeňství?

Narodil jsem se v Praze a vyrůstal na Malé Straně, Hradčanech a v Kostelci nad Černými lesy. Z mamčině strany se v rodině všechno točilo kolem lesa, a tak i mě to velmi zaujalo. Proto jsem po základní škole vystudoval Střední lesnickou a technickou školu v Trutnově a až později, to už jsem sloužil u Sboru nápravné výchovy, jsem dálkově dostudoval i Lesnickou fakultu Vysoké školy zemědělské v Brně. Po ukončení studia na střední škole jsem pracoval jako lesník a bydlel na hájence na Příbramsku. Na hranici lesního revíru byl Bytíz a šachty, kde se tehdy fářalo. V té době jsem s vězni nepřicházel vůbec do kontaktu, jen do hospody si chodili bachaři během služby občas s baňkou od světla pro pivo (pozn. kulaté světlo). Hájinka, kde jsem bydlel, nebyla ale hygienicky vyhovující pro život rodiny s malými dětmi. Chtěl jsem proto v rámci lesního závodu změnit místo. Od nadřízených padlo několik slibů, ale nic se nedělo. Nakonec se ale u mě na dvorku hájenky objevil tehdejší náčelník příbramského útvaru plk. Žila s nabídkou zaměstnání včetně ubytovny a bytu v krátké perspektivě. Tak jsem 12. listopadu 1976 nastoupil k útvaru po zhruba čtyřleté lesnické kariéře a dvouleté základní vojenské službě.

Tenkrát jste vlastně jednu zelenou uniformu vyměnil za druhou. Jak velká to pro vás byla změna?

Vyměnil jsem uniformu se zelenými

výložkami bez hvězdiček za uniformu s fialovo-červenými výložkami s hvězdičkami. Když jsem ale u lesů končil, tak i tam se začalo blbnout s hvězdičkami na rukávě. Jako lesník a myslivec jsem vlastnil také loveckou zbraň (měl jsem z myslivosti maturitní zkoušku) a chodil jsem i na společné hony střílet zvěř. Bažant, zajíc, to byla tenkrát taková moje myslivecká trofej. Spárkatá zvěř nebyla totiž v té době tak přemnožená jako dnes. Odchodem ke sboru to životní změna byla, ale všude platí nějaká pravidla, která se musí dodržovat. I v lesnictví. V té době většinou do vězeňství nastupovali lidé okamžitě po vojně, když ještě neměli žádnou pracovní zkušenost. Z tohoto pohledu jsem byl, aspoň si myslím, pro sbor cenný. Měl jsem totiž nejen civilní pracovní zkušenost, ale také přímou zkušenost s řízením a odměňováním lidí. To jsem sice pochopitelně na začátku služby nemohl uplatnit, ale během krátké doby ano.

ZAMĚSTNÁVÁNÍ ODSOUZENÝCH JAKO PRIORITA ČESKOSLOVENSKÉHO HOSPODÁŘSTVÍ

Nápravně výchovný útvar Příbram, kde byl v 50. letech největší z uranových táborů na území republiky s ubytovací kapacitou až 2000 odsouzených (dříve označovaný jako NPT Bytíz), byl také v době, kdy jste zde působil, spojený s hlubinnou těžbou. Co bylo obsahem vaší služební činnosti? Znamená to, že jste také fářal s vězni dolů?

Samozřejmě, že jsem i fářal. Já jsem jako referent pracovního režimu v podzemí neměl za úkol odsouzené střežit nebo eskortovat, ale kontroloval jsem jejich pracovní výsledky, pracovní podmínky i správnost odměňování. Různá pracoviště byla přitom různě hluboko. V nižších patrech byly základky, čelby (přední, čelní plocha raženého báňského díla) byly zase hlouběji, tak okolo kilometru. Nejhlubší patra byla kilometr šest set metrů, tam jsem ale nebyl. Nejhlouběji jsem byl v nějakém 29.-30. patře. Zaměstnávání odsouzených bylo v té době prioritou českého vězeňství. Tehdy byli odsouzení odměňováni stejně jako civilní zaměstnanci a výdělky některých, kteří fářali na pracovištích uranových dolů, byli i násobně vyšší než platy příslušníků. Na rozdíl od jiných věznic se v Příbrami kladl důraz hlavně na práci a výkon, třeba i na úkor pořadové přípravy. Když jsem fářal, tak jsme byli vždy dva nebo jsem fářal s technikem z důlního úseku, protože podzemí člověk musel znát, jinak by tam zabloudil. V některých dobývkách (prostor dobývání rud) se dalo jen proplazit. Kdo zde pracoval

v podzemí, měl u sebe dozimetr. Vězni, kteří nechtěli v té době pracovat, k tomu byli donucováni i prostředky trestního práva.

Práce v dolech byla zřejmě náročná nejen fyzicky, ale i psychicky. Jak jsem se dočetla v historii útvaru, dne 17. 5. 1979 jeden 25letý odsouzený odpálil na svém těle trhavinu a při této sebevraždě byl usmrčen i příslušník ostrahy. V té době jste už zde sloužil i vy...

Byla to výjimečná událost, která urychlila ukončení zaměstnávání odsouzených na uranu. Odsouzený Petr Lattenberg chtěl utéct a nakonec se rozhodl ukončit svůj život z nešťastné lásky takovýmto způsobem. Na šachtě pracoval na dobývce. Ke střelivu musel mít nějaký přístup, přestože bezpečnostní předpisy odsouzeným práci se střelivem výslovně zakazovaly.

V 80. letech bylo ve vězeňství upřednostňováno zejména ekonomické hledisko spojené s řešením problémů národního hospodářství. V jakém režimu žili a pracovali tehdy vězni v Příbrami?

Když jsem nastoupil do Příbrami, tak tam byly ještě poslední tři dřevárny (dřevěné ubytovny), kde se topilo kamny, takže v časovém rozvrhu dne byl také nástup na uhlí. Budovy B a C byly u hlavní cesty, dole byla ještě budova A, kde byla zaměstnaná Pragovka, tedy vězni, kteří pracovali v Pragovce. Takže to byly od oleje zamaštěné montérky, do toho ta kamna, tak tam byl takový zvláštní odér.

Odsouzení pracovali na šachtě v osmihodinových směnách v třísměnném provozu, takže to bylo náročné na organizaci režimu. Odsouzení byli ubytováni podle směn. A když se směny měnily, třeba jeden odsouzený přešel do směny druhé, tak se i stěhoval. Odsouzení byli rádi, že měli vycházky, sportovní a zájmové činnosti, pocho-pitelně i nějaké to skupinové poradenství a další aktivity, ale rozhodující byla práce. Ke své stravě dostávali přídavky. S politicko-výchovnou činností se to ale nepřehánělo. Velký průšvih byl, když věznici navštívil tehdejší náčelník správy SNV plk. RSDr. Jaroslav Konečný, a na nástěnce ke Dni tisku byl titul ek z deníku Lidová demokracie. Tedy deníku, který vydávala Československá strana lidová. To se stalo v době, kdy ministr spravedlnosti JUDr. Antonín Kašpar byl funkcionářem Svazu československo-sovětského přátelství (Svaz československo-sovětské-

Vězeň Lattenberg se odpálil i se strážným. Kvůli lásce k patnáctileté dívce

K jedné z nebizarnějších tragédií v dějinách českého vězeňství došlo 17. května 1979 v tehdejší nápravně výchovném ústavu Bytíz na Příbramsku. Odsouzený Petr Lattenberg zde spáchal sebevraždu odpálením trhavinu důlní svítilnou. O život přišel i jeden strážný. Důvodem bylo neopětované Lattenbergovo milostné vzplanutí k patnáctileté dívce.

Událost se stala pozdě večer 17. května 1979. Z podzemí šachty 11A vyfárala krátce před 22:30 odpolední směna s vězni, kteří zamířili do šaten. Byl s nimi i Lattenberg, který se převlékl z fáráků do ústavního oděvu a pokračoval chodbou určenou pro odsouzené (na šachtě pracovali i civilní zaměstnanci, jež od vězňů odděloval právě tento koridor).

Nikdo netušil, že Lattenberg si s sebou ve vaku zvaném vrecko nese odci-zenou průmyslovou trhavinu Permonex 19, rozbušky a elektrickou důlní svítilnu na hlavu. Když 5 minut před půl jedenáctou večer došel chodbou před katr strážného, kde v té době sloužil příslušník SNV nadpraporčík Bedřich Šmíd, odpálil Lattenberg pomocí elektrického impulsu z lampičky roznětku a Permonex explodoval. Výbuch rozmetl věžňovo tělo do širokého okolí, zbytky lidské tkáně se nacházely až 60 metrů od epicentra výbuchu. Exploze zabila také strážného Šmída, otce tří dětí, a strhla strop, jehož padající panely těžce zranily dalšího příslušníka SNV, praporčíka Jiřího Hodače. Kromě zničeného koridoru se v širokém okolí rozbila okna. Nikdo ze 150 odsouzených však nevyužil zmatku a poboření budovy k tomu, aby se pokusil o útěk.

Odsouzený Lattenberg pocházel z nefunkční rodiny, jeho otec byl alkoholik a jeho dva bratři byli rovněž ve výkonu trestu. Lattenberg sám začal krást už v osmi letech, rodina na jeho výchovu nestačila, takže až do patnácti vyrůstal v dětském domově. Vychodil osm tříd základní devítileté školy, tu devátkou už absolvoval ve výkonu trestu. Po škole se začal učit zemědělským mechanizátorem, ale nechal toho po půl roce, nebavilo ho to. Pracoval manuálně a dělal jen neodborné činnosti. V šestnácti měl první soudní stání a od té doby se s občasnými přestávkami nacházel neustále za mřížemi. Jeden ze soudů mu uložil i protialkoholní léčení, ale to Lattenberg porušil.

Na Bytíz se dostal na základě rozsudku, který ho odsoudil ke čtyřem a půl roku vězení za rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví. Trest nastoupil 6. února 1978 a propuštěn měl být 6. srpna 1982. Šlo už o jeho pátý rozsudek – předtím byl souzen dvakrát za trestný čin přivlastnění si cizí věci, jednou za příživnictví a jednou za krádež. Ve vězení byl opakovaně kázeňsky trestán kvůli nedovolenému prodeji a konzumaci léků a pro inhalování toxických látek. Na svobodu se dostal naposledy v roce 1977. Důvodů, které ho dovedly k sebevraždě, tak mohlo být víc: rodinné poměry, neutěšený bezvýhodný život, drogová závislost. Jeden byl ale stěžejní – šlo o neopětovanou lásku. Lattenberg se v prosinci 1977 seznámil v protialkoholní léčebně v Bílé Vodě s Marií Častovou, tehdy žačkou deváté třídy základní školy, která tam docházela za svým otcem – léčeným alkoholikem. Zamiloval se do ní, ale byl to z jeho strany naprosto jednostranný vztah.

Lattenberg nesl dívčin postoj velmi těžce. Dne 14. listopadu 1978 poslal své švagrově dopis, který zakončil slovy, že život pro něho nemá již žádnou cenu a že až tento dopis budu číst, že již nebude mezi živými. Lattenbergova švagrová vycítila vážnost situace, kontaktovala dívku a obě se snažily odsouzeného uklidnit. Chvilí to vypadalo, že se jim to podařilo, protože Lattenberg pak poslal své příbuzné tři dopisy, v nichž smířlivě připouštěl, že je jasné, že na něj Marie čekat nebude, a zmiňoval se, že se s ní rozešel. Začátkem ledna 1979 napsal i Častové, že se s ní loučí a už jí psát nebude...

Zdroj: Dotyk, Jaroslav Krupka, 17. května 2019

ho přátelství, zkratka SČSP, byl v ČSR a ČSSR druhou nejmasovější organizací po ROH, byl součástí Národní fronty. Založen byl dne 22. února 1948 a zanikl rozpadem SSSR). Proto bylo také požadováno, aby 100 % příslušníků bylo členy SČSP.

Řada příslušníků, kteří sloužili zejména v 70. a 80. letech, vzpomíná na tuto dobu s určitou nostalgií. Běžnou součástí tehdy více kolektivního života byla také družba s nejbližší sovětskou posádkou. Bylo tomu tak i v Příbrami?

Náš útvar tehdy udržoval družbu se sovětskou posádkou Mišov, což se ale týkalo pouze špiček vedení. Družba totiž byla se sovětskou posádkou, kde byly v té době uloženy jaderné bojové hlavice (Mišov, dříve také Myšov, Mischau, se nachází v okrese Plzeň-jih; zde bylo ve druhé polovině 60. let 20. století v rámci tzv. akce Javor vybudováno přísně tajné zařízení s krycím jménem Javor 51 sloužící jako sklad jaderné munice a obsluhované výhradně sovětským personálem; po méně než dvou letech v roce 1993 byl objekt použit pro uskladnění bankovek a mincí stažených z oběhu, od r. 2013 je zde Atom muzeum). Shodou okolností jsem se tam ale dostal mnohem později. Nevím už, v kterém roce to přesně bylo, ale tehdy nám prostory armáda nabízela jako objekt pro věznici.

Od července 1979 jste již v útvaru pracoval jako starší referent ekonom výrobního oddělení, od dubna 1981 jste až do konce roku 1989 vykonával funkci náčelníka výrobního oddělení. V lednu 1990 jste byl ustanoven do funkce náčelník oddělení nápravně-výchovné činnosti. Doba však byla politicky i společensky velmi turbulentní a události se promítaly také do vězeňství.

Jak na tuto dobu vzpomínáte?

Z pohledu ekonoma jsem mimo jiné kontroloval správnost odměňování odsouzených. V té době končilo zaměstnávání vězňů na uranu a odsouzení byli zaměstnáni na řadě stavebních a strojářských pracovištích. Od zaměstnavatelských subjektů jsem si v té době vysloužil přezdívku advokát chudých, protože třeba nezaplatili vězni nějaký příspěvek za odpolední směnu nebo tamhle udělali chybu a já jsem to reklamoval. A ve spolupráci se zaměstnavatelskými subjek-

Člen fotbalového družstva (dolní řada, druhý zleva) - Příbram 70. léta, Foto KDH

ty jsem pokračoval i ve funkci náčelníka oddělení výroby. V té době bylo všechno plánované. Každá věznice měla přesný rozpis, kolik odsouzených a kterým subjektům bude posílat. V té době byla všude 100% zaměstnanost praceschopných vězňů.

V Příbrami, stejně jako v dalších věznicích, proběhly v listopadu 1989 protestní akce odsouzených. Vznášeli například své požadavky na zmírnění režimu, rozšíření práv atd. Je třeba k tomu také dodat to, že když někdy v roce 1982 v Příbrami skončil uran, změnilo se složení zde odsouzených k horšímu. Na uranu pracovali hlavně mladí, zdraví, prvotrestaní, potom tam přišli i vyložené recidivisté a nemakačenka. Ale v Příbrami se všechno obešlo bez výrazných hromadných vystoupení či ničení zařízení, na rozdíl od řady jiných věznic.

BYL JSEM JEDNÍM Z MÁLA NÁČELNÍKŮ, KTERÝ MĚL ZKUŠENOSTI S ŘÍZENÍM

15. dubna 1990 jste byl dočasně pověřen funkcí náčelník útvaru, v době, kdy věznice byla po amnestii prakticky prázdná...

Po amnestii v lednu 1990 z věznice odešla většina odsouzených a zbytek byl eskortován jinam. Já jsem se tak stal náčelníkem příbramské věznice v době, kdy byla Příbram prakticky zakonzervována. Věděl jsem, že ta doba nebude jednoduchá, protože se vážně uvažovalo i o zrušení věznice a já jsem ji a pracovní jistotu zaměstnanců chtěl zachovat. Také personální situace byla zoufalá. Většina funkcionářů odešla, aby si zachovali nároky, neboť moc dobře věděli o svých stranických zásluhách. Já jsem tak byl jedním z mála náčelníků věznic, který měl zkušenos-

1996 Konference Kroměříž

ti z předchozího řízení. Sice bylo před rokem 1990 několik pokusů, abych byl zařazen do kádrových rezerv, ale vzhledem ke škraloupu mého otce (v době normalizace byl, vzhledem k tomu, že byl v roce 1968 členem Vysoškoškolského výboru KSČ, z KSČ vyškrtnut), který byl po listopadu 1989 rehabilitován a zvolen vedoucím katedry slavistiky na FF UK, k tomu nikdy nedošlo.

Stal jsem se tak náčelníkem prázdné věznice, ale to prázdně netrvalo dlouho. V květnu, po sérii nepokojů ve Vazební věznici Praha č. 1, nyní Praha Ruzyně, svolalo tehdejší vedení sboru schůzku vybraných ředitelů, tenkrát náčelníků útvarů SNV, na které se řešila problematika výkonu vazby. Zde jsem přednesl návrh na nový způsob zajišťování výkonu vazby. Například, aby výkon vazby zajišťovali místo strážných referenti režimu. Referenti režimu, kterých bylo minimum, aby byli nahrazeni příslušníky se zkušeností práce vychovatele. Do zabezpečování výkonu vazby, aby se intenzivně zapojili také odborní zaměstnanci. Ubytování obviněných, aby bylo v ložnicích místo v celách, a součástí ubytovacích prostor aby byla také kulturní místnost s televizorem, sportovní místnost atd. Navrhoval jsem prodloužit dobu vycházek minimálně na dvojnásobek, a to v prostorách umožňujících sportovní aktivity atd. Tehdejší generální prokuraturou ČR byl tento způsob vazby odsouhlasen a jeho experimentální ověřování začalo, jak jinak než v Příbrami, a to ve velmi krátké časové lhůtě: 50 obviněných do týdne, 150 obviněných do 10 dnů. Takže si příslušníci pořádně mákli, aby prostory pro výkon vazby včas připravili. Realizace této experimentální fáze se obešla bez nějakých problémů, a také proto vedla první cesta jak generálního ředitele, tenkrát ředitele SNV Zdeňka Karabce (pozn. plk. Zdeněk Karabec vykonával funkci náčelníka Správy SNV od 1. 7. 1990, následně ředitele SNV a generálního ředitele VS ČR od 1. ledna 1993 do 25. dubna 1995), tak i ministra spravedlnosti ČR JUDr. Leona Richtra (Leon Richter je český právník a politik, který od 29. června 1990 do ledna 1992 vykonával funkci ministra spravedlnosti ČR) právě do Příbrami. V průběhu druhého pololetí roku 1990 pak bylo rozhodnuto o reorganizaci správy SNV a v novém organizačním modelu se objevil i odbor výkonu vazby. Já jsem se do výběrového řízení přihlásil a od 1. 2. 1991 jsem se stal ředitelem odboru výkonu vazby.

S určitou nadsázkou a humorem se říká, že největší strach ve vězení má ředitel. Zažil jste osobně při své práci někdy pocit strachu?

Ředitel věznice má největší zodpovědnost. Vydává rozhodnutí, musí mít věci důkladně promyšlené, musí znát dobře lidi, které řídí, a určitě se pod ním kůže žít nejvíce, když se něco stane. Když jsem sloužil, tak jsem byl mladší a strach jsem neměl. A ani jako ředitel. Do situací, kdy se člověk bojí, se zpravidla dostává tehdy, když porušuje stanovené postupy nebo předpisy. Já osobně jsem měl největší strach několikrát na světelném přechodu pro chodce, když zřejmě vlivem povětrnostních podmínek neodhadli řidiči vozidel délku brzdné dráhy nebo nebrzdili vůbec.

Beseda k drogám - Plzeň 1998

Měl jste někdy pochybnosti o smyslu své práce a třeba i o sobě?

Tehdejší SNV, dnes VS ČR, je specifickým bezpečnostním sborem. Setkal jsem se zde s lidmi, kteří pro mne byli příkladem toho, jak by měl člověk jednat, i s lidmi, kteří pro mne byli příkladem toho, jak se jednat nemá. Případů, kdy člověka přístup nadřízených zamrzl, se pár našlo, ale rozhodnutí o tom pokračovat v prosazování toho, o čem jsem byl hluboce přesvědčen, to nikdy nezměnilo.

ZPŮSOB VÝKONU VAZBY PŘED ROKEM 1990 BYL OPRAVNĚNĚ KRITIZOVÁN

Od počátku roku 1991 působil na ředitelství SNV nově zřízený odbor pro výkon vazby a vy jste se stal jeho

prvním ředitelem. Hlavním důvodem pro vznik samostatného odboru byl neustále se zvyšující počet obviněných. Statistiky uvádí, že k 1. lednu 1991 bylo ve výkonu vazby 4172 obviněných, k 1. červenci 1991 to bylo dokonce již 5170 obviněných. Co bylo v této funkci vaším hlavním úkolem?

Před rokem 1990 bylo obviněných asi 2500 a tento počet se držel i v roce 1990, pak začal ale narůstat. Způsob výkonu vazby v ČSSR před rokem 1990 byl oprávněně kritizován, neboť omezení daleko převyšovala požadavky trestního řízení. Tato problematika byla také tady, na správě SNV, naprosto zastrčená. Výkonem vazby se zabývali, spíše teda nezabývali, tři lidé na odboru ochrany a obrany. Tím

zásadním úkolem tak bylo dosáhnout celkové změny ve způsobu výkonu vazby a zároveň připravit i zákonnou úpravu, která by nahradila ministerský rozkaz a řád výkonu vazby z roku 1969. Hlavní pracovní činností tak byly koncepční změny, ale i zajištění výkonu vazby na prudce vzrůstajícím počtu obviněných. Jen pro zajímavost – nejvyšší počet obviněných byl 28. února 1995 – 8929 a výkon vazby byl zajišťován ve 22 z tehdejších 28 věznic a vazebních věznic. Připravili jsme novou řadu výkonu vazby z roku 1969, již v roce 1970 novelizovaného omezením některých práv obviněných, odůvodňovanými přechodnými obtížemi organizační a personální povahy, a který v té době stále představoval právní oporu. Prakticky se tak na rozší-

ření práv obviněných z let 1969–1970 navázalo až někdy v roce 1990–1991, čili bylo uvedeno do praxe něco, co bylo vymyšleno před více než 20 lety. Dlouhé doby nejsou ve vězeňství ČR výjimkou. Pamětníci, kteří pamatují nápravně-výchovné skupiny, tedy že výkon trestu byl zabezpečován ve třech NVS, s velkou pravděpodobností neví, že systém NVS byl vymyšlen a připraven v roce 1938 a do praxe nebo do podoby zákonné se dostal až v roce 1965. Můžeme připomenout i návrh, aby odsouzené místo soudu zařazovala do způsobu výkonu trestu odnětí svobody Vězeňská služba ČR, který se dostal do Zákona o VTOS v roce 1993. V té době to však mělo jen krátké trvání. Záhy tuto část zákona zrušil Ústavní soud a opětovně, a snad už definitivně, se tato úprava dostala do trestního zákona a Zákona o VTOS v roce 2017 s účinností od 1. 10. 2017.

Od července 1993 jste již byl ustanoven do sloučené funkce ředitele odboru výkonu vazby a trestu. Co bylo důvodem pro sloučení funkcí, která v této podobě existuje dodnes?

Rozhodujícím bylo, tak jako mnohdy jindy, ušetřit počet zaměstnanců na generálním ředitelství VS ČR. Tlak na snižování počtu zaměstnanců GR VS ČR je cyklický a obávám se, že v době pořizování tohoto rozhovoru stojíme na začátku nového cyklu. Ředitelem odboru výkonu trestu byl do té doby PhDr. Stanislav Hájek, který ale odcházel na ministerstvo vnitra. Zůstala tady jeho zástupkyně, Mgr. Alena Hvězdová, která poté dělala zástupkyň i mně.

31. prosince 1992 zanikla Česká a Slovenská Federativní Republika a vznikla samostatná Česká republika a Slovenská republika. Rozdělilo se tím pádem i vězeňství.

Co to znamenalo konkrétně?

Jednání probíhala v Brně a zejména se jednalo o tom, že v ČR v té době vykonávali trest občané, kteří se měli stát občany SR a byli k VTOS odsouzení soudem v SR. Zrovna tak na Slovensku byli odsouzení budoucí Češi, kteří byli odsouzení českými soudy. Probíhala tak jednání o výměně odsouzených. Při této příležitosti se správa SNV neúspěšně snažila slovenské straně předat k VTOS i odsouzené, kteří mohli být slovenskými občany na základě místa jejich narození. Jednalo se převážně o naše romské spoluobčany, kteří se sice na Slovensku narodili, ale celý

život prožili zejména v severních Čechách. Rozdělením republiky padla ale i možnost širší spolupráce mezi oběma vězeňskými sbory. Například i v ČR se mnoho ví o velké vzpouře odsouzených v Leopoldově (Vzpouře vězňů v Leopoldově byla největší vězeňskou vzpourou v bývalém Československu, která se odehrála v březnu 1990. K jejímu potlačení byla nasazena i armáda a obrněné transportéry. Vzpouře byla odstartována amnestií Václava Havla. Ta se totiž nevztahovala na všechny vězňe.). Nikde se už ale moc nepíše, že po likvidaci vzpoury vykonávalo 300 slovenských odsouzených trest ve věznici Kuřim.

jsem byl také třeba v Německu nebo v Nizozemsku. Na jedné akci, pořádané Radou Evropy, jsem byl i v Estonsku a zde jsem měl možnost vidět, v jakých podmínkách se vykonával trest odnětí svobody tam. Předpokládám, že to bylo velmi podobné v celém bývalém Sovětském svazu. Vězeňské prostory zde, i po roce 2000, byly k životu vězňů méně vhodné než komunistické lágry v ČR před rokem 1960. Někdy v roce 1991 jsem také zavítal v rámci akce pořádané Radou Evropy do Bavorska, do Straubingu. Za českou stranu tam přijel tehdejší generální ředitel Zdeněk Karabec a já. Zajímavé bylo, že za slovenskou stranu se zúčastnil slovenský

*Republikový výbor pro prevenci kriminality, Všechny 1996
(zprava - Miroslav Malý, ředitel V Všechny, Ing. Řeháček)*

Z titulu své funkce jste se zúčastňoval pořádaných porad a konferencí, měl jste příležitost sbírat zkušenosti také mimo ČR.

Co vás například inspirovalo v zahraničí a dnes je již uvedeno do praxe v českých věznicích?

Moje první zahraniční cesta vedla do Rakouska, kde jsme viděli výkon vazby, výkon trestu, výkon trestu žen, ale také výkon zabezpečovací detence. S poměrně větší skupinou ředitelů jsem také měl možnost poznávat vězeňství ve Švýcarsku. S tehdejšími řediteli odboru zdravotnické služby MUDr. Alexandrem Voborou jsem také získával zkušenost v Kanadě, například se zařazováním odsouzených do věznic, respektive do specializovaných oddílů, přípravou odsouzených na propuštění atd. Při hledání modelu výkonu zabezpečovací detence v ČR

generální ředitel Ivan Novák a mladíček poslanec, tehdy za KSS, Robert Fico, specializující se tehdy na problematiku vězeňství, pozdější slovenský předseda vlády.

Každou českou a moravsko-slezskou věznici jste navštívil zřejmě nesčetněkrát. Když vstoupíte do nějaké věznice, jste tam už jako doma?

Cesty do věznic byly velmi pravidelné, v první fázi spojené zejména s rozšiřováním počtu věznic, ve kterých bude zajišťován výkon vazby, ve druhé pak zejména v souvislosti s hledáním prostor pro specializované zacházení s odsouzenými. Řadu věznic jsem tak poznal lépe než jejich ředitele. S rokem 1990 také řada věznic zanikla a současně vznikly věznice nové, přičemž v řadě věznic jsem byl jako první nebo mezi prvními. Takže když to vezmu

podle abecedy, tak to byla věznice Břeclav, včetně objektu Poštorná. V Poštorné jsem totiž byl vůbec poprvé, když objekt ještě patřil Správě uprchlických zařízení. A když později Správa uprchlických zařízení nabízela objekt k dispozici, tak jsem řekl: „Do toho půjdeme.“ Protože jsem to už znal. První věznicí, která vůbec nově vznikla, byly Jiřice a měli tam také první služební jízdní kolo v republice. A dále Karviná, Kynšperk, do toho nás tenkrát trochu vnutil tehdejší ministr spravedlnosti Jiří Novák. S ohledem na dislokaci vězeňských zařízení jsme v tomto regionu objekt až tak moc nepotřebovali. Dále to byl Odolov, bývalá šachta, Rapotice, Teplice, Znojmo... A ještě Světlá nad Sázavou. Tam mne taky vyslala tehdejší generální ředitelka Kamila Mecllová s otázkou: „jo nebo ne?“ Tak jsem řekl: „Jo.“ „A koho tam dáme?“, byla další otázka. Při návštěvě Rakouska jsem viděl ve Schwarzaui (Obec v Dolním Rakousku, v obci stojí zámek Schwarzaui, který dnes slouží jako nápravné zařízení pro ženy.) Podmínky vězněných žen byly podstatně kulturnější než u mužů. V té době vykonávaly odsouzené ženy trest odnětí svobody v Pardubicích, kde prakticky byla jak oddělení, tak ložnice jedny z největších v ČR. Tak jsem okamžitě řekl: „Ženy.“ Protože jsem počítal i s tím, že se u nás, stejně jako v jiných zemích, počet odsouzených žen zvýší. V roce 1994 bylo v ČR 29 věznic (včetně nových Jiřic a Odolova), k tomu tak přibýlo sedm dalších, ale ubýly Říčany.

KAPACITA VĚZEŇSKÝCH ZAŘÍZENÍ BUDE DO BUDOUCNA NEDOSTAČUJÍCÍ

V současné době pracujete jako vedoucí oddělení dislokace vězněných osob odboru výkonu vazby a trestu. Každý, kdo vás zná osobně, moc dobře ví, že „čísla máte v malíčku“. Řešíte kapacity, umisťování a přemísťování vězňů.

Jak si stojí dnes české vězeňství s ubytovacími kapacitami vězňů?

První léta byla zejména ve zname- ní boj o to, jaká ubytovací kapacita bude vůbec v ČR potřeba. Byli jsme srovnáváni s jinými státy a existoval tak odhad, že budeme mít maximálně osm tisíc vězněných osob. Takže jsme se tak trochu „vymkli“. Nyní můžeme na stávající normu říct, že naše kapacity (při 4 m² na vězněnou osobu), by mohly být teoreticky dostatečné, ale vzhledem k tomu, jaké máme ubyto- vací prostory, tak bychom potřebovali,

Porada OVVaT, Labská 2018

aby ta kapacita byla větší. Ve stáva- jících objektech bychom potřebovali udělat totiž řadu stavebních úprav, aby odpovídaly modernímu vězeňství. Přitom je třeba také připomenout, že se od 1. ledna 2024 změní nárok a pro první osobu v cele bude zapotřebí ka- pacita 6 m², takže kapacita našich uby- tovacích zařízení, která se sníží o 2704 míst, bude v případě, že se nesníží počet vězněných osob, nedostačující. A výhledově je předpoklad, že se do metrů čtverečních nebude započítávat ani těžký nábytek, tedy například po- stel. Zajímavostí pak z tohoto pohledu je i skutečnost, že zatímco my bychom potřebovali řadu ložnic zmenšit, tak jsem ve vyspělých zemích zažil opak, kdy museli ze dvou cel dělat jednu, protože jsou i země, které mají ubyto- vací normu 11 m² na jednu vězněnou osobu.

Jak hodnotíte vývoj českého vězeň- ství za uplynulého téměř půl století? Nastupoval jste s nějakou vizí, současnost tak můžete hodnotit na základě bohatých zkušeností z různých funkcí.

Ve skromných podmínkách se udělalo maximum toho, co se udělat mohlo. Kdyby byla podpora větší, tak bychom třeba mohli být podstatně dál. Důleži- tá je ale i postpenitenciární péče, která také není u nás nijak zvlášť podporo- vána. A to může být také jednou z pří- čin vysoké kriminality a recidivy u nás. Pravdou je, že názory typu: „jen ho za- vřete, až zčerná“ se pozvolna mění, ale názorová změna je opravdu ještě na další generace. Čtyřicetiletá absence demokracie v ČR se tak bude nahrazo- vat ještě delší dobu.

Já jsem měl příležitost podílet se na tom, že se české vězeňství nesporně

2017 Den českého vězeňství

pohnulo směrem k evropskému standardu. Z větší části jsem připravil vůbec první soubor protidrogových opatření ve Vězeňské službě ČR, který byl ministerstvem velmi kladně hodnocen, i když i proto, že tam v té době nebyl nikdo, kdo by tomu pořádně rozuměl. Hodně jsem se také angažoval při zavádění duchovenské péče do věznic. Zásady spolupráce jsme tenkrát tvořili s náměstkem ministra spravedlnosti ČR Cyrilem Svobodou, Bohdanem Pivoňkou a farářem Tomášem Vlasákem. S Michalem Petrasem a Jindřichem Hůrkou jsme komplexně vytvořili současný model vnější diferenciace věznic včetně detailního postupu při umísťování odsouzených. Naši zaměstnanci dnes ve vězních realizují řadu programů, které odpovídají tomu nejvyššímu standardu. Abychom tyhle metody mohli využívat plošně, tak bychom ale potřebovali více odborných zaměstnanců, současně s podmínkou, že budou stejně zapálení jako ti stávající. Jeden člověk sám totiž nezmůže nic, záleží hodně na tom, jaké má spolupracovníky. Já jsem měl to štěstí, že jsem mohl spolupracovat s řadou skutečných odborníků. Vzpomínám třeba na pár kluků v Příbrami: třeba můj šéf Jaroslav Adam a Vladimír Kříž, ten dělal chvíli vychovatele, a později, to už pracoval na ministerstvu školství, nám pomáhal založit naše učiliště. Pak třeba psychologové Vladimír Zikmund a Vavřín Matúšek. Když jsem přišel na generální ředitelství, tak třeba Zdeněk Hájek, to byl poradce prvních ministrů spravedlnosti, dlouho jsem spolupracoval také s Alenou Hvězdovou. V posledních letech to byl třeba Václav Jiříčka, Michal Petras, Jindřich Hůrka a současný ředitel odboru Pavel Horák.

Dříve jste hodně sportoval, nyní rád luštíte sudoku. Jste otcem čtyř dospělých dětí, dědečkem šesti vnoučat a pradědečkem jednoho právnoúčka. Co vám dělá radost?

Radost mi dělá rodina, vnoučata a právnoúček. S manželkou, která je mi velkou oporou, jsme spolu 51 let, tedy delší dobu než jsem ve vězeňství. Život člověka naučil, že nesmí mít příliš velká očekávání, protože čím větší jsou očekávání, tak tím větší je pak zklamání, když se nenaplní. Tedy čím je člověk skromnější, tím je i spokojenější. Když máte o někom až přehnaně dobré myšlenky, tak takový člověk vás pak může jen výjimečně pozitivně překvapit, často vás však může zklamat. Když máte o někom mínění nízké, tak

takový člověk může překvapit. A ještě k té skromnosti bych přidal pokoru. Vždy jsem měl také hodně zájmů. V mládí jsem se bránil nějaké specializací, protože by mne to ochudilo o věci ostatní. Vždy jsem se tak zajímal o přírodu, cestování, umění, památky či architekturu. Při cestování nejen do zahraničí nikdy nevynechám návštěvu místní zoologické zahrady a za svůj život jsem jich navštívil od Dušanbe po Washington určitě více než padesát. Když začíná sezóna ve Dvoře Králové, jedeme tam třeba i na tři dny. Při své poslední desetidenní cestě do Washingtonu v roce 2018 jsem zde navštívil řadu významných pamětihodností, muzeí a galerií, například Kapitol, Lincolnův památník, Arlingtonský národní hřbitov, Národní galerii, Národní muzeum letectví

a kosmonautiky a mnoho dalších, ale také samozřejmě jednu z nejstarších zoologických zahrad v USA. Každý rok také jezdím do Vídně, kde jsou pořádány jedinečné výstavy děl slavných malířů. Je to něco úplně jiného, když ten obraz vidím naživo než na fotografii. Hodně jsem i sportoval, zejména na střední škole jsem se intenzivně věnoval košíkové neboli basketbalu. A fotbal byla taková doplňková aktivita. Na fotografii fotbalového týmu Příbrami jsem někdy krátce potom, co jsem nastoupil ke sboru. A v té době jsem byl oproti těm stávajícím, značně mladším příslušníkům, docela nabouchanej. V posledních letech hodně trénuji sudoku, křížovky a kvízy, aby se mozek nenamáhal tak jednotvárně. A aby si člověk stále udržoval schopnost krátkého a intenzivního myšlení.

Ing. MICHAL ŘEHÁČEK

se narodil 8. 10. 1950 v Praze a vyrůstal na Malé Straně, Hradčanech a v Kostelci nad Černými lesy. Z maminy strany se všechno točilo kolem lesa a tak volba studia byla jasná. Střední lesnickou a technickou školu vystudoval v Trutnově a později, to už pracoval u SNV, dálkově vystudoval Lesnickou a dřevařskou fakultu Vysoké školy zemědělské v Brně (pozd. dnes Mendelova univerzita v Brně). Po absolvování základní vojenské služby pracoval jako lesník na Příbramsku v revíru, který hraničil s tehdejšími Nápravně-výchovným ústavem Příbram (dnes Věznice Příbram).

Ke Sboru nápravné výchovy (dnes VS ČR) nastoupil 12. listopadu 1976 jako příslušník SNV Příbram a byl ustanoven do funkce strážný povrchu oddělení ochrany (dnes oddělení vězeňské stráže). Po absolvování nástupního kurzu v Ostrově byl 1. 3. 1977 ustanoven do funkce referent režimu oddělení Nápravně výchovné činnosti (dále jen „NVČ“) a o půl roku později do funkce referent pracovního režimu v podzemí odd. NVČ. Od 1. 7. 1979 vykonával funkci referenta-ekonomy výrobního oddělení, od 1. 4. 1981 pak již byl ustanoven do funkce náčelník výrobního oddělení. V turbulentní době plné společenských změn byl od 1. 1. 1990 ustanoven do funkce náčelník oddělení NVČ, od 15. 4. 1990 byl dočasně pověřen funkcí náčelník Útvaru SNV Příbram.

Od 1. 2. 1991 byl trvale přeložen z Příbrami do Prahy a současně ustanoven do funkce ředitel odboru výkonu vazby ředitelství SNV, od 1. 4. 1994 vykonával funkci ředitele odboru výkonu vazby a trestu, a to až do 31. 8. 2004, s tím, že od 1. 8. 2000 vykonával tuto funkci již v pracovním poměru. Od 1. 9. 2005 pracoval jako zástupce ředitele odboru výkonu vazby a trestu, později jako zástupce ředitele odboru výkonu vazby a trestu a vedoucí oddělení specializovaného zacházení s vězněnými osobami, ještě později jako zástupce ředitele odboru výkonu vazby a trestu a vedoucí oddělení odborného zacházení. Od 1. 7. 2020 působí ve funkci vedoucí oddělení dislokace vězněných osob odboru výkonu vazby a trestu.

V mládí hodně sportoval, zejména hrál basketbal, ale i fotbal. Ostatní zájmy byly vždy široké – příroda, kultura, umění, architektura či cestování. Dnes tráví hodně času s rodinou, čte a luští oblíbené sudoku a křížovky. Je ženatý, má čtyři děti, šest vnoučat a jedno právnoúčko.

Ministr spravedlnosti **Pavel Blažek** říká:

JE TŘEBA, ABY LIDÉ BRALI VĚZEŇSKOU SLUŽBU ZA PERSPEKTIVNÍHO A STABILNÍHO ZAMĚSTNAVATELE

Na ministerstvo jste se vrátil do stejné role již po druhé.

Jaké vnímáte změny oproti předchozímu působení?

S nadsázkou mohu říct, že zase tak velká změna to nebyla. Mění se samozřejmě doba, vše je rychlejší, ale na to jsem zvyklý. Ovšem velkou změnou byla pandemie covidu, bylo potřeba se

s ní vyrovnat, za sebe mám dojem, že se to justici podařilo.

Běžný provoz vlády samozřejmě narušila válka na Ukrajině. Od té chvíle se k vládnutí přidaly problémy, které tu do teď nebyly a na které nebyl nikdo připraven. Najednou se za pochodu musí řešit inflace, která je způsobena válkou a se kterou se dá stěží něco dě-

lat. Řeší se energetická situace, která v případě ostřejšího postupu Ruska vůči Evropské unii může být ještě velmi dramatická. A samozřejmě se řeší pomoc ukrajinským uprchlíkům. Všechno za pochodu.

Je něco, co vás mile překvapilo?

Za ty roky, co pracuji v Praze, znám více lidí, než jsem znal tehdy, kdy jsem na ministerstvo zamířil ze dne na den přímo z Brna. Rozhodně mám větší znalost prostředí, pražského i republikového. Zním také mnohem více lidí z justiční sféry než tehdy, protože jsem v mezidobí také pracoval ve sněmovně jako předseda podvýboru pro justici, takže jsem se s těmi osobami z justice seznámil mnohem lépe. A ještě mě příjemně překvapilo, že je stále dost kvalitních a obětavých lidí ochotných pracovat pro stát, a to včetně vězeňské služby.

Co považujete aktuálně za netěžší úkol?

Za ministerstvo spravedlnosti jsme definovali velké množství priorit v oblasti justice. V programovém prohlášení jsou promítnuty v sekci spravedlnost a právo. Můžou se zdát ambiciózní, ale jsem přesvědčen, že jsou reálné a splnitelné. A nyní, jaké vybrat? Všechny je považuji za důležité, protože je česká justice dlouhodobě potřebuje již delší dobu.

V obecné rovině je nutné pokračovat v trendu modernizace justice, spočívající především v posílení prvků transparentnosti a elektronizace. Konkrétně bych pak chtěl zmínit novelu zákona o státním zastupitelství, dokončení přípravy nového trestního řádu nebo zajištění řádného výkonu znalecké činnosti.

POKRAČOVÁNÍ >>

Vězeňskou službu ČR aktuálně trápí personální podstaty napříč celým sborem. Jak tuto problematiku vnímáte, máte nějaké nápady, jak tuto situaci řešit?

Je třeba, aby byla vězeňská služba považována ze strany veřejnosti za perspektivního a stabilního zaměstnavatele. Potěšilo mě, že v dubnu vláda rozhodla o proplacení přesčasů příslušníkům vězeňské služby během nouzového stavu vyhlášeného kvůli vlně uprchlíků z Ukrajiny. A to formou mimořádné odměny nebo navýšení základních tarifů příslušníků bezpečnostních sborů řádově o 700 korun měsíčně.

Problémy jsou i s aktuálním podfinancováním vězeňství. Jak lze toto řešit?

Vše začíná a končí u peněz a těch moc není. U vězeňské služby s ohledem na předzásobení v měsících listopad a prosinec 2021 v hodnotě převyšující 300 mil. Kč a s přihlédnutím k počtu osob ve výkonu trestu odnětí svobody a ve vazbě byl rozpočet v oblasti ostatních věcných výdajů upraven o 300 mil. Kč. V této souvislosti je třeba upozornit na vyčlenění prostředků v programovém financování, převyšujících 80 mil. Kč v roce 2022, na investiční projekty VS vedoucí k úspoře energií.

Jaké jsou dle vás silné a slabé stránky českého vězeňství?

Slabou, nebo spíše slabší, stránkou je přeplněnost věznic. Chceme rozšiřovat alternativní tresty, koncept otevřených věznic a vysoutěžit nového dodavatele elektronických náramků. Věřím, že tím se nám podaří naplněným věznicím odlehčit. S panem náměstkem Petrem Dohnalem se mi letos podařilo navštívit několik věznic. Viděl jsem, že funguje zaměstnávání odsouzených, tak ho pojďme také rozšiřovat.

Nedávno jsme se viděli na tiskové konferenci ke Žluté stužce. Běháte také? Případně jak relaxujete nebo čerpáte energii?

Neběhám. I když kolegové o mně říkají, že chodím rychle, tak jestli už to není běh... A relaxuju tak, že si večer rád čtu. I když nyní jsou to spíš než knížky různé ministerské dokumenty, spisy a návrhy zákonů.

PREZIDENT REPUBLIKY POVÝŠIL GENERÁLNÍHO ŘEDITELE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY

Prezident republiky Miloš Zeman jmenoval v neděli 8. května 2022 na Pražském hradě u příležitosti státního svátku Dne vítězství do nových či vyšších generálských hodností představitele armády a ostatních bezpečnostních sborů. Povýšil generálního ředitele Vězeňské služby ČR Simona Michailidise do hodnosti generálmajora. Do první generálské hodnosti byl jmenován plukovník ve výslužbě a ředitel personálního odboru Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR Marian Prokeš.

Genmjr. **Simon Michailidis**

slouží ve Vězeňské službě ČR 29 let. V loňském roce byl jmenován novým generálním ředitelem Vězeňské služby ČR. Před tím pět let zastával funkci náměstka generálního ředitele. Během své služební kariéry věnoval zvláštní úsilí oblastem zaměstnávání odsouzených či zvyšování úrovně odborného zacházení. Byl rovněž jedním

z hlavních realizátorů zákonné změny vnější diferenciací. Generál Michailidis se taktéž dlouhodobě zabývá novými programy vzdělávání zaměstnanců a příslušníků bezpečnostního sboru, vzděláváním vězňených osob v rámci středního odborného učiliště či smysluplnou a efektivní spoluprací s neziskovým sektorem a dalšími projekty.

Mezi nově jmenovanými generály byl i ředitel personálního odboru plukovník ve výslužbě **Marian Prokeš**, kterého prezident republiky Miloš Zeman jmenoval do hodnosti brigádního generála. Ve služebním poměru byl více než 30 let. Z pozice řadového vychovatele se postupně vypracoval až na pozici ředitele Věznice Bělušice, Vazební věznice Praha-Pankrác, Věznice Jiřice, náměstka generálního ředitele pro bezpečnost a kontrolu a I. náměstka generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Od roku 2018 působí ve Vězeňské službě ČR jako ředitel odboru personálního.

ODSOUZENÉ ŽENY Z DRAHONIC POMÁHAJÍ DĚTEM

V sobotu 7. května začala na hradě Krakovec na Rakovnicku unikátní výstava obrazů odsouzených žen, které si svůj trest odpykávají ve věznici Drahonice. Na malbě obrazů, které jsou reprodukcemi děl slavných malířů, se podílely dvě vězenkyně. Již během sobotní vernisáže bylo zájemcům prodáno devět obrazů za částku převyšující 15 tisíc korun. Další obrazy jsou na Krakovci k vidění do 28. května, kdy proběhne přímo v prostorách hradu jejich aukce. Celkový výtěžek bude věnován Klubu přátel dětí dětských domovů.

Vernisáží i aukcí provázel Alexander Hemala, hudební doprovod zajistil přední český saxofonista, klarinetista a zpěvák Felix Slováček jr. Zájemci mohli v rámci závěrečné aukce vydražit deset obrazů odsouzených žen, jedna z nich malbu studovala na střední škole. Další obrazy do dražby věnovali dva zaměstnanci Vězeňské služby ČR. Výtěžek bude věnován Klubu přátel dětí dětských domovů, který zajišťuje podporu výchovných programů zaměstřených na vzdělání, sport, umělecké aktivity a rozvoj individuálních talentů pro děti z dětských domovů, ale i pro

děti ze sociálně slabých rodin. Sobotní vernisáže se zúčastnilo také 20 dětí z Dětského domova v Novém Strašecí. Nápad k uspořádání této charitativní akce vznikl poté, co v rámci aktivního programu zacházení kresba, vedené pedagožkou volného času, malovaly odsouzené na čtvrtky pastelkami, vodovkami a temperami. Obrázky zaujaly vedoucího oddělení výkonu trestu Michala Charvátu, hlavního koordinátora této akce. Na jeho popud pak odsouzené začaly vytvářet reprodukce známých obrazů akrylovými barvami na plátna. A vzhledem k tomu, že

s hradem Krakovec Věznice Drahonice již dlouhodobě spolupracuje, napadlo jej, že obrazy mohou být vystaveny v prostorách hradu a následně vydraženy v aukci, čímž odsouzené ženy pomohou znevýhodněným dětem.

Věznice Drahonice a Státní hrad Krakovec spolupracují již řadu let, kdy vždy během hlavní turistické sezóny jedna odsouzená hradem provází, další odsouzené v rámci extramurálních aktivit občasné pomáhají s úklidem a drobnými pracemi v areálu hradu.

VZDĚLÁVÁME SE

Vzdělávání odsouzených je jednou z mnoha priorit vězeňské služby. Věznice Nové Sedlo dává příležitost odsouzeným prostřednictvím Středního odborného učiliště. Pobočka Středního odborného učiliště Vinařice působí ve věznici již řadu let. Odsouzení si mohou vybrat z několika učebních oborů a to stravovací a ubytovací služby, potravinářské práce - pekař, textilní a oděvní výroba. Každý den do školních lavic a odborných učeben usedá 48 odsouzených.

Žákům jsme položili několik otázek a zde jsou jejich bezprostřední reakce:

Proč jste se rozhodli pro studium na učilišti?

Chci se posunout dál a ukázat rodině, že na to mám. Rozhodl jsem se pro studium, abych netrávil volný čas na baráku, protože práce po covidu se jen pomalu rozjíždí. Jsem pracovně nezařaditelný, je to jedna z možností seberealizace. Chci efektivně využít svůj volný čas a dozvědět se nové teoretické i praktické věci, které využiji v dalším životě. Jsem vyučený kuchař-číšník, tak mě zaujal vzdělávací obor stravování.

Myslíte si, že výuční list vám pomůže v dalším profesním životě?

Mám kamaráda, který vlastní pekárnu, takže bych mohl nastoupit u něj, proto se mi praxe z učiliště hodí. Je sice lepší mít výuční list, ale někdo dokáže najít slušné zaměstnání i bez vzdělání. Ne nemyslím, ale je to dobrá zkušenost, rozhodně lepší než koukat do stropu na baráku.

Vyhovuje vám výuka?

Líbí se mi, že výuku vedou zkušené učitelky s praktickými znalostmi, i když je to s námi odsouzenými někdy těžké. Výuka není příliš náročná, jak pro koho,

učitelky mají velkou trpělivost. Jsem rád, že škola spojuje lidi a vždy zde potkám někoho nového. Obdivuji učitelku v „textilce“, i v těchto vězeňských podmínkách chce naučit více.

Jak přijala rodina, že ve svém věku navštěvujete učiliště?

Maminka je vyučená švadlena, takže to přijala s úsměvem. Dobře protože získám výuční list. Rodina nevěřila, na jaký obor chodím. Smáli se mi, ale říkali, že mi to třeba pomůže při žádosti o půlku. Je ráda, že jsem nějak zaměstnaný. Velice kladně, protože ve věznici není mnoho pracovních příležitostí, nezahálím na oddíle, navštěvuji školu, udržuji a procvičuji si paměť a učím se novým poznatkům. Jelikož nejsem vyučený, tak mi to schvalují a podporují mě.

Za učitele odpovídala i Markéta Holá:

Naše učiliště se nachází v areálu věznice. Vedení věznice vytvořilo ideální podmínky pro vzdělávání odsouzených. Jsme rádi, že odsouzení mají zájem o naše studijní obory. Vzdělávání odsouzených je součástí programu zacházení. Nad očekávání odborné veřejnosti žáci setrvávají ve studiu a velice aktivně spolupracují s učiteli. Své poznatky přenášejí i na oddíly a na další odsouzené, kde spolupracují na domácích úkolech. Jakožto zaměstnanci se snažíme, aby si žáci plnili své povinnosti, respektovali se navzájem a chovali se se vzájemnou úctou i k nám, učitelům. Většina žáků se snaží docházet řádně na vyučování a splňovat kritéria docházky.

ZEMŘEL

brig. gen. Mgr.

JIŘÍ RUPRECHT

Dne 10. června 2022 nás po krátké a těžké nemoci opustil náš kolega, dlouholetý ředitel Vazební věznice Olomouc, emeritní brig. gen. Mgr. Jiří Ruprecht. Dovolte, abychom touto cestou vyjádřili svou hlubokou soustrast zarmoucené rodině nad ztrátou člověka, kterého jsme si tolik vážili.

Jiří Ruprecht byl ve Vězeňské službě ČR činný 30 let. V roce 1992 nastoupil jako strážný do Věznice Mírov, kde prošel různými pozicemi a odkud v roce 2005 odešel z pozice prvního zástupce ředitele Věznice Mírov do nedaleké Vazební věznice Olomouc, kterou dalších 14 let jakožto ředitel věznice vedl. Zároveň se stal také regionálním ředitelem a koordinoval oblast č. 4, největší region Vězeňské služby ČR, do kterého spadá jedenáct moravských a slezských věznic.

V roce 2019 jej jmenoval prezident republiky do hodnosti brigádní generál. Stal se tak historicky prvním ředitelem věznice, který byl do generálské hodnosti povýšen. Další rok zastával pozici náměstka generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Poté, co v roce 2021 odešel generál Ruprecht do civilu, zůstal vězeňské službě i nadále věrný. V olomoucké vazební věznici se aktivně věnoval nově příchozím občanským zaměstnancům a příslušníkům, aby jim díky mnohaleté praxi mohl z místa lekтора-instruktora předávat své zkušenosti.

Generál Jiří Ruprecht se klíčovým způsobem podílel na emancipaci a rozvoji moderního vězeňství ČR, přičemž aktivně aplikoval zásady nové Koncepce vězeňství do roku 2025. Zásadním způsobem participoval na vzniku komplexní taktiky služebního zákroku pod jednotným velením a taktiky eskort s mimořádnými bezpečnostními opatřeními. Taktéž byl hlavním koordinátorem prezentačně bezpečnostních akcí jako jsou Dny NATO v Ostravě & Dny Vzdušných sil AČR nebo mezinárodní veletrh obranné a bezpečnostní techniky IDET a mezinárodní veletrh požární a bezpečnostní techniky a služeb ISET. V této souvislosti, jménem vězeňské služby, intenzivně spolupracoval s ostatními bezpečnostními sbory, zajišťoval spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému a dalšími nadačními a humanitními organizacemi.

Za své úsilí a odhodlanost byl v minulosti mnohokrát odměněn, zejména Čestnou medailí Vězeňské služby ČR a Medailí Vězeňské služby ČR za zásluhy o rozvoj.

Čest jeho památce!

PIETNÍ VZPOMÍNKA OPĚT ZA ÚČASTI VEŘEJNOSTI

PRAHA 5. května - Památku obětí nacistické okupace z let 1939 až 1945 i hrdinů padlých během Pražského povstání si dnes připomněli zástupci veřejného života a Vězeňské služby ČR v prostorách tak zvané pankrácké sekýrárny. V minulých letech se pietní akt na tomto místě konal bez účasti veřejnosti, vzhledem k protiepidemickým opatřením. Letos opět bylo možné pozvat i zájemce z řad veřejnosti.

V pankrácké sekýrárně bylo v letech 1943-1945 popraveno gilotinou 1075 československých vlastenců. Věnce a kytice položili účastníci dnešního pietního aktu také u budovy vrchního soudu a v průjezdu Vazební věznice Praha Pankrác u pamětní desky Dr. Emila Láňyho, který nedaleko během pražského povstání padl. Emil Láň se narodil v roce 1879 a padl právě 5. května roku 1945. Byl to český šlechtic a jeden z nejvýznamnějších právníků první republiky. Práva vystudoval na Karlově univerzitě. Od roku 1920 působil na ministerstvu spravedlnosti a od roku 1926 rovněž na Právnické fakultě Karlovy univerzity.

O dva roky později byl jmenován delegátem československé vlády v Mezinárodní komisi trestní a vězeňské a roku 1937 byl jmenován prezidentem Vrchního zemského soudu v Praze. Za druhé světové války působil v aktivním odboji, byl ve styku s československou exilovou vládou v Londýně a v čele odbojové organizace přípravného revolučního národního výboru spolupracoval s domácí ilegální bojovou skupinou československého důstojnictva. Byl však odhalen, 24. června 1944 zatčen gestapem a umístěn do vazby na Pankrác. O necelý rok později padl právě při květnovém povstání.

NOVÁ UBYTOVNA VE VĚZNICI SVĚTLÁ NAD SÁZAVOU

Až 182 nových míst přinese ženské věznici ve Světlé nad Sázavou nová ubytovna, která byla 1. dubna slavnostně otevřena. Celková kapacita věznice tak bude 945 míst. Nová ubytovna splňuje evropské standardy vězeňství, kdy jsou ubytovací prostory koncipovány do menších skupin po dvou až čtyřech osobách. Ubytovna je vzhledem k ostatním objektům v areálu věznice zcela autonomní. Je zde kompletní logistické zázemí se stravovacím provozem, zdravotnické středisko, velké návštěvní centrum či vycházkové prostory, které se nacházejí ve třetím patře. Specifikem jsou moderní technologie pro další využívání dešťových vod nebo získávání energie ze solárních panelů.

„Je mým velkým přáním, aby naše věznice prošly postupně tolik potřebnou modernizací, kdy inspirací může být právě taková ubytovna, kterou dnes zde ve Věznici Světlá nad Sázavou slavnostně otevíráme,“ uvedl generální ředitel Vězeňské služby ČR Simon Michailidis. Ubytovna rovněž rozšíří možnosti pro práci s odsouzenými ženami. Nové terapeutické prostory umožní realizaci dalších specializovaných aktivit, či se více soustředit na ženy s různými psychickými problémy a závislostmi. To může napomoci ke změně smýšlení odsouzených žen a ve svém konečném důsledku i ke snížení míry recidivy.

Věznice Světlá nad Sázavou se dlouhodobě soustředí na práci s dětmi odsouzených žen. V těsném sousedství ubytovny byl vybudován samostatný objekt - návštěvní domek, který využijí právě rodiny s dětmi, případně neziskové organizace. Jejich návštěvy se tak

mohou uskutečnit v klidnější atmosféře, podobnější rodinnému prostředí.

První odsouzené ženy byly do Věznice Světlá nad Sázavou umístěny v roce 2000, byly to ženy vykonávající trest v kategorii dozor. Postupně sem byly umísťovány i ženy z kategorie ostraha. V kontextu aktuální zákonné úpravy je Věznice Světlá nad Sázavou zařazena do kategorie věznic s ostrahou. Trest zde vykonávají odsouzené ženy v odděleních s ostrahou s nízkým, středním i vysokým stupněm zabezpečení a v oddělení se zvýšenou ostrahou. Dále je zřízeno oddělení pro výkon trestního opatření odnětí svobody, v rámci kterého se jedná o tzv. mladistvé odsouzené ženy. Věznice Světlá nad Sázavou také jako jediná v České republice zajišťuje už dvacet let výkon trestu matek spolu s jejich dětmi zpravidla do tří let věku dítěte.

DOBRÁ VĚC VE VĚZNICI ORÁČOV

Dobrá věc ve Věznici Oráčov vystihuje trojici odsouzených, kteří se rozhodli, že nechtějí svůj výkon trestu promarnit, ale chtějí ho proměnit v něco smysluplnějšího. Celý nápad vznikl snoubením jejich schopností a elánu. Patrik je kreativní, již v minulosti psal muzikály pro děti a dětské akademie, umí tvořit z papíru, na papír i dřevěné hračky a ozdoby. Martin vyniká v literární tvorbě, kterou ale začal rozvíjet až ve věznici. A vše propojuje Dmitro, který má skvělé organizační a komunikační schopnosti.

Rozhodli se trávit čas ve věznici smysluplným způsobem a udělat dobrý skutek pro někoho jiného. Pro někoho, kdo je v těžké situaci bez svého přičinění. Snaží se vykouzlit úsměv na rtech osamělým lidem v domovech důchodců a dalších ústavech, kam byli odloženi nebo se tam dostali nastalou životní situací. Radost a životní zkušenosti chtějí předávat i dětem do školek a dětských domovů.

Úplně první akce této trojice byla v adventním období roku 2020, oslovili Dětský domov v Berouně a pro děti napsali pohádky, nakreslili jim originální ilustrovaná přáníčka se životním moudrem jich samotných nebo jiných odsouzených. Tímto způsobem chtěli předat dětem to nejlepší, co v nich dřímá. Samotná akce byla velmi povedená a úspěšná, a tak se rozhodli pokračovat dále a oslovovat různorodé skupiny potřebných.

Od té doby uskutečnili již několik dobrých skutků, které se snaží směřovat na významné dny. Na MDŽ obdarovali babičky z Domova se zvláštním režimem Alma Mater v Novém Strašecí kytičkami, přáníčky, ilustrovanými křivkami a sbírkou básní. Do Věznice Drahonice zase zaslali přání k Valentýnu. Díky této akci se jim podařilo s některými odsouzenými ženami navázat spolupráci a zasílají pro dobrou věc šité výrobky a ozdoby.

Loňský rok zakončili dobrým skutkem pro domov v Novém Strašecí, vyrobili dřevěné vánoční dekorace a vytvořili sbírku povídek.

Všechny akce, které organizují, se snaží založit na třech částech – kreativní činnost tedy kresba či výrobky ze dřeva, autorské psaní a hmotný dar, tzn. květiny, čokolády a další drobnosti pořízené prostřednictvím sponzorů.

K dalšímu fungování jejich projektu

se vyjádřil Martin: „Určitě v projektu chceme pokračovat i nadále, i po propuštění z výkonu trestu. Jedná se spíše o životní filozofii než zabití času ve věznici. Vnímám to tak, že celý projekt i s pobytem za mřížemi mě velice změnil. Než jsem nastoupil do výkonu trestu, byl jsem velký egoista a troufám si říct, že jsem se změnil. Ted' se snažím myslet a pomáhat i ostatním. V rámci Dobré věci jsme připravili deskovou hru do Mateřské školy U skřítků v Kutné Hoře.“

Martin se ubírá k literární tvorbě a jeho dalším nápadem je napsat knihu „Nesvobodní“, která by obsahovala něko-

lik příběhů od odsouzených z Věznice Oráčov. Případný výtěžek by chtěl použít na různé dobročinné akce (pomoc obětem trestných činů, pomoc seniorům či dětem).

A co jim vlastně celý projekt přináší? Je to spousta nervů, ale zpětná vazba jim ukazuje, že dělají něco dobrého, čímž přináší radost jiným lidem. A zároveň si uvědomují, že až se za nimi zavře brána věznice, zanechali zde po sobě nějakou stopu a nebyl to jen promarněný čas, ale čas, který je posunul zase o něco dále a udělal z nich zase o kousek lepší osoby.

ZÁSTUPCI DETENČNÍCH ÚSTAVŮ A ODBORNÉ VEŘEJNOSTI SE SETKALI NA PRVNÍ SPOLEČNÉ PORADĚ

V úterý 19. dubna 2022 se v nových prostorách Ústavu pro výkon zabezpečovací detence ve Vazební věznici Praha Pankrác uskutečnil první společný odborně metodický seminář k zabezpečovací detenci. Semináře se účastnili zaměstnanci všech tří ústavů v ČR, ale také zástupci Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Asociace forenzních psychologů, psychiatrických nemocnic a soudně znalecké obce.

Hlavním cílem semináře byla výměna zkušeností a příkladů dobré praxe ve smyslu nastavení jednotného odborného zacházení s chovanci. V diskusi se účastníci věnovali zejména otázkám bezpečnosti při zacházení s chovanci, kapacitám pro výkon zabezpečovací detence včetně predikce naplňování ústavů, možnostem dalšího odborného vzdělávání příslušníků a zaměstnanců, poskytování lékařské péče či spolupráci se soudci a státním zástupci aj. Součástí semináře byla také prohlídka nových prostor Ústavu pro výkon zabezpečovací detence ve VVaÚpVZD Praha Pankrác.

„Pamatuji si léta, kdy detence byla jen snem s hlavním cílem chránit společnost. Dnes již ústavy pro výkon

zabezpečovací detence v ČR existují a bezpečnost zde musí být na prvním místě. Ústavy pro výkon zabezpečovací detence jsou nyní pro naše pacienty zdravým strašákem,“ uvedl v diskusi doc. PhDr. Jan Kožnar, CSc. z Psychiatrické nemocnice Bohnice.

Aktuálně je v ČR umístěno (stav k 13. 4. 2022) do ústavů zabezpečovací detence celkem 112 chovanců a chovankyň (z toho je 101 mužů a 11 žen). Celková kapacita míst ve třech ústavech pro výkon zabezpečovací detence v ČR je 123.

První ústav pro výkon zabezpečovací detence byl zřízen k 1. lednu 2009 ve Vazební věznici Brno. Ústav pro výkon zabezpečovací detence ve Věznici Opava začal plnit svůj úkol v únoru

2013, kdy sem byli přemístěni první chovanci mužského pohlaví z již naplněného nástupního ústavu v Brně. V lednu 2022 byl zahájen provoz třetího ústavu ve Vazební věznici Praha Pankrác.

Zabezpečovací detence je druh ochranného opatření, které se vykonává ve zvláštních ústavech, kde jsou realizovány léčebné, psychologické, pedagogické a další programy pro zde umístěné chovance, kteří jsou nebezpeční pro společnost. Ústavy pro výkon zabezpečovací detence jsou střeženy Vězeňskou službou ČR. Výkon zabezpečovací detence upravuje Zákon č. 129/2008 Sb. o výkonu zabezpečovací detence s účinností od 1. ledna 2009.

Boček se narodil 25. února 1923. V roce 1939 ilegálně opustil území protektorátu a vstoupil do československé zahraniční armády. O čtyři roky později absolvoval pilotní výcvik v Kanadě a od října 1944 nastoupil jako pilot-stíhač u československé 310. stíhací perutě. Na svém kontě má 26 operačních letů, nalétal 73 hodin a 50 minut. Za bojové hrdinství obdržel vysoká československá a britská válečná vyznamenání. Prezident Václav Klaus mu v roce 2010 propůjčil nejvyšší státní vyznamenání, Řád Bílého lva III. třídy. Současný prezident Miloš Zeman mu v roce 2019 udělil řád nejvyšší třídy.

ARMÁDNÍ GENERÁL EMIL BOČEK OSLAVIL 99. NAROZENINY

Vězeňská služba ČR blahopřála v únoru armádnímu generálu Emilu Bočkovi k jeho 99. narozeninám. Při jeho návštěvě památníku českého vězeňství v prostorách tzv. pankrácké sekyrárny mu generální ředitel vězeňské služby Simon Michailidis předal pamětní plaketu sboru a dva modely letounu spitfire. Slavnostní předání daru modelů letadel, na kterých generál Boček za druhé světové války létal, se konalo v památníku českého vězeňství ve Vazební věznici Praha Pankrác. Při této příležitosti zde, v tzv. pankrácké sekyrárně, Emil Boček vzdal čest památce 1075 lidí, kteří byli v letech 1943 až 1945 popraveni gilotinou. Zavzpomínal také na své kamarády letce, kteří se konce války nedočkali a položili své životy v boji proti fašismu.

Modely britského stíhacího letounu Super marine Spitfire Mk IX pro Bočka vyrobili metodou 3D tisku a následného lepení jednotlivých dílů žáci středního odborného učiliště v plzeňské věznici. Letadlo zhotovili podle dobových fotografií a dostupné technické dokumentace. Práce trvaly zhruba tři měsíce, modely se skládají z více než 250 dílů. Výrobu koordinoval vedoucí tamního školského vzdělávacího střediska Pavel Kalina, který je rovněž válečným veteránem: účastnil se mírových misí UNPROFOR a IFOR. Součástí slavnostního setkání bylo i předání narozeninového dortu s vyobrazením letounu spitfire.

MEDIACE

NEJROZSÁHLEJŠÍ KURZ VZDĚLÁVACÍHO PROJEKTU VĚZEŇSKÉ SLUŽBY

Jak lépe řešit spory? Kdo by se v této dovednosti nechtěl zlepšit? Patnáct zaměstnanců Vězeňské služby ČR na začátku tohoto roku získalo díky podpoře z Evropského sociálního fondu možnost studovat metody konsensuálního řešení sporů a konfliktů. Oddělení evropských fondů a dotací ve spolupráci s metodickou odborem výkonu vazby a trestu Mgr. Šárkou Černou, Dis a Akademií Vězeňské služby ČR připravilo třítydenní kurz Mediačních technik.

Jako lektora kurzu se podařilo získat předního českého odborníka JUDr. Martina Svatoše, Ph.D., který se už více než deset let věnuje jako zapsaný mediátor mimosoudnímu řešení sporů dokonce i na mezinárodní úrovni a zároveň má letité zkušenosti díky výuce mediačních dovedností na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

V prvním týdnu, který v únoru kvůli pandemii covidu probíhal online, posílili studenti kurzu svoje teoretické znalosti o technikách vyjednávání a způsobech řešení sporů. V březnovém týdnu kurzu už se účastníci mohli plně vrhnout na praktický nácvik mediačních technik a z pozice mediátora řešit spory všeho druhu – rodinné, sousedské, obchodní, občanské a další...

Poslední týden kurzu proběhl v dubnu v Praze, a protože studenti už obstojně ovládali všechny fáze mediace, simulace sporů začaly být velmi podobné skutečnému průběhu mediace. Dva studenti vždy dostali zadání a hráli strany sporu, třetí student měl za úkol obě strany sporem jako mediátor provést a ideálně je dovést až k uzavření mediační dohody, tedy dopomoci jim k nalezení pro obě strany přijatelného řešení. Lektor JUDr. Martin Svatoš, Ph.D. vzal účastníky kurzu také na prohlídku do své kanceláře a mediačních místností v prostorách Emauzského kláštera. V těchto prostorách svým studentům z řad vězeňské služby také předvedl vlastní příkladovou mediaci. Vězeňská služba ČR nabídla svým odborným pracovníkům tímto prestižním kurzem spojeným s praktickým výcvikem jedinečnou příležitost posunout vlastní mediační dovednosti. Absolventi kurzu si do své práce na věznících odnášejí nové poznatky a praktické dovednosti v oblasti vyjednávání a řešení sporů, které jim nejen usnadní

orientaci v konfliktních situacích, ale pomohou jim také v rámci těchto situací konstruktivně doprovázet všechny strany sporu při hledání řešení. Kurz rovněž rozvíjel asertivní komunikační dovednosti, které zaměstnancům usnadní komunikaci s problémovými, konfliktními či manipulativními klienty.

Pokud vás téma řešení konfliktů zaujalo a máte zájem v této oblasti rozšířit své znalosti, můžete se přihlásit do kurzu Zvládání krizových situací, zvládání agresivity realizovaného rovněž díky podpoře Operačního programu Zaměstnanost.

Více informací na další straně >>

Projekt vzdělávání zaměstnanců VS ČR podpořený z Evropského sociálního fondu jde do finále

Do konce čtyřletého vzdělávacího projektu „Zvyšování úrovně připravenosti vězeňského personálu na nové výzvy v národním i evropském kontextu“ zbývá již poslední rok. Projekt je financován z dotačních prostředků Operačního programu Zaměstnanost a do této chvíle jeho kurzy s nejrůznější tematikou prošlo téměř 650 příslušníků a zaměstnanců Vězeňské služby ČR.

Některá témata už byla ukončena, v jiných se ještě bude pokračovat, případně se teprve otevřou. Nabízíme základní informace k některým z nich.

Zvládání krizových situací, zvládání agresivity pro osoby v přímém kontaktu s vězňnými

Pro koho je kurz určen

Široce pojatý kurz je určený v podstatě pro všechny, kteří pracují ve vězeňském prostředí. Do konce projektu je otevřeno ještě 14 běhů.

Lektor

PhDr. ThMgr. Daniel Štrobl (na obr. stojí vzadu zcela uprostřed), dlouholetý spolupracovník Armády ČR v oblasti psychologie, výsledky své práce opakovaně prezentuje na řadě domácích i mezinárodních vědeckých sympozií, příležitostně přispívá do celoplošných médií. Jako experta na problematiku mezilidských vztahů, stresu a lidského chování v zátěži si ho zve Česká televize a Český rozhlas.

Manažerské dovednosti pro střední a základní management

Pro koho je kurz určen

Pro všechny vedoucí, kteří řídí jednoho podřízeného a více, a pro ty, se kterými se na vedoucí pozici počítá. Celkem již bylo realizováno (příp. je již teď zcela naplněno) 8 běhů, volné jsou ještě 2 termíny v září a říjnu.

Lektor

Mgr. Petr Bohuslav (na obr. první zleva) má dlouholeté zkušenosti na významných manažerských pozicích. Lektorskou činností se zabývá více než 20 let, v současné době patří k našim nejvyhledávanějším lektorům ve svojí oblasti. Kurzy, které vede, jsou živé, plné akce a přinášejí absolventům nové praktické dovednosti a uvědomění si základních a všeobecně platných souvislostí.

Kultivace vztahů na pracovišti, teaming

Představení kurzu

Volné pokračování kurzu „Manažerské dovednosti“, stejné je i lektorské obsazení. Žádný běh zatím nebyl realizovaný, start je naplánovaný na říjen 2022. K dispozici je tak zatím všech pět termínů.

Přihlašování zaměstnanců probíhá prostřednictvím personálních oddělení jednotlivých organizačních jednotek.

NOVINKY VE VÝUCE KURZŮ ZÁKLADNÍ ODBORNÉ PŘÍPRAVY PRO PŘÍSLUŠNÍKY

Jednou z priorit vedení VS ČR je moderní, kvalitní a efektivní vzdělávání nových příslušníků.

Pandemie tvrdě zasáhla celé systémy vzdělávání od základního po univerzitní. Akademie VS ČR na výuku omezující protiepidemická opatření velmi pružně zareagovala. Nastavila různé varianty (dle vývoje uvedených opatření) distanční a kombinované (distančně – prezenční) výuky. Prezenční výuka se týkala především praktického výcviku za dodržení maximální možné prevence proti šíření covidu-19. Velká část praktického výcviku musela však probíhat v jednotlivých organizačních jednotkách. Za její zabezpečení a realizaci jim patří také velké poděkování.

Zkušenosti s výukou v pandemii odkrývaly a poukázaly na nové možnosti využití informačních technologií ve vzdělávání, a to nejen v základní odborné přípravě, ale i v kurzech průběžného odborného vzdělávání. Příkladem může být distanční on-line výuka, využití standardizovaných didaktických testů on-line či učitelů zpracované kompletní elektronické studijní materiály jak pro teoretickou výuku, tak i pro praktický výcvik. Platformy Skype pro firmy nebo Moodle bude možno použít i v klasickém prezenčním modelu výuky v AVS.

V době uvedených omezení byla také dokončena stavba Výcvikového a vzdělávacího centra AVS. Jeho interiér je dnes vybaven tak, aby centrum věrně simulovalo vězeňské a justiční prostředí. V souvislosti s těmito novými možnostmi výcviku byly upraveny učební plány především praktické výuky, která zde probíhá. Nové prostory umožňují uplatnění moderních vyučovacích metod, především modelových situací, jež představují maximální přiblížení výuky reálným situacím. Výcvikové a vzdělávací centrum také dává možnost lépe zakomponovat součas-

né potřeby vězeňské praxe. Jedná se zejména o implementaci problematiky komunikace s vězněnými osobami při dodržování aspektu profesní etiky, lidské důstojnosti a lidských práv či o rozbor vybraných mimořádných událostí s cílem přiblížit faktory ovlivňující celkové klima ve vězeňských zařízeních i zaměření se na oblast dynamické bezpečnosti.

Všechny tyto i další požadavky na zvýšení kvality přípravy nových příslušníků se odrazily také v prodloužení délky základní odborné přípravy příslušníků (ZOP A) na 15 týdnů. S tím také souvisejí změny v intenzitě každodenní výuky a její rozšíření na celkových 566 hodin. Nejen, že byly posíleny hodinové dotace téměř všech předmětů, ale především se zvýšil počet hodin v oblasti etiky pro penitenciární praxi a penologické oblasti. Zaveden byl i nový vyučovací předmět Penitenciární práce, jež má integrující charakter. Zahrnuje v sobě profesní etiku, psychologii, služební přípravu, penologii a praktickou průpravu.

Nedílnou součástí ZOP A zůstávají odborné přednášky pokrývající tématu související s Probační a mediační službou ČR, ekologií či BOZP a také exkurze (např. v Památníku českého vězeňství v Praze). Po vykonání závěrečných zkoušek následuje slavnostní zakončení kurzu.

VOLONTÉ CZECH SPOLUPRACUJE S VS ČR

VOLONTÉ
vůle pomáhat

V České republice žije přibližně 40 tisíc dětí zasažených trestnou činností svých rodičů. Těmto dětem i ostatním rodinným příslušníkům se říká neviditelné oběti trestných činů. Kromě komplexní práce přímo s odsouzenými se v posledních letech stále více zaměřujeme i na rodiny našich klientů, zejména pak na jejich děti. V situaci, kdy rodič nastoupí do výkonu trestu odnětí svobody, trpí nejvíce právě děti. Ti vzniklou situaci mnohdy nechápou, potřebují od zbytku rodiny nejen vysvětlení, ale i ujištění, že vztah a kon-

takt s uvězněným rodičem nekončí. Rovněž jsou často obětmi šikany ze strany svého okolí.

Projekt „Očima dítěte“, který realizujeme s generálním ředitelstvím vězeňské služby, se proto přímo zaměřuje na navázání, posilování a udržení kontaktu rodičů ve výkonu trestu s nezletilým dítětem. Ve spolupráci s režisérem Davidem Kočárem, hercem Petrem Čtvrtníčkem a Věznicí Kuřim vzniklo krátké video, které má za cíl připravit citlivou formou dítě na nově vzniklou situaci. Ukázat dítěti, že

v této situaci není samo o že totožné pocity prožívají spolu s ním i jiné děti. Volonté Czech se dlouhodobě zaměřuje na pomoc osobám ve výkonu trestu odnětí svobody i po propuštění. Vytvořili jsme komplexní program pomoci, který kromě řešení dluhové situace klientů obsahuje vzdělávací/rekvalifikační kurzy i zajištění ubytování a práce po propuštění. Aktuálně působíme ve 32 českých věznicích s cílem postupně snižovat vysokou míru recidivy v ČR.

VOZOVÝ PARK VS ČR

Bílá vozidla s fialovým pruhem v odstínu RAL4008 a zaplechovaná okna jsou poznávacím znamením eskortních vozidel Vězeňské služby ČR. Fialová barva je odvozena od justiční barvy a ve vězeňské službě je používána od roku 1918. V církevní liturgii fialová symbolizuje pokání a prosbu o odpuštění hříchů. Od roku 1993 je fialová barva součástí eskortních vozidel vězeňské služby a najdeme ji i také v logu.

V současné době disponuje vězeňská služba více než dvěma stovkami eskortních vozidel nejrůznějšího typu, včetně autobusu či sanitky a dalšími zhruba 400 dopravními prostředky pro zásobovací a provozní činnost jako je svoz prádla, zajištění stravování a podobně. Vozový park zahrnuje také tři pancéřová auta a 55 sanitek. Vozidla jsou speciálně upravována pro specifické potřeby vězeňské služby. K vnějším úpravám na vozidle patří zatemněná okna a výstražné zařízení, mezi vnitřní úpravy posuvné oddělení prostoru pro strážné a zabezpečený prostor pro vězněné osoby. Vnitřní prostor vozidla je upraven pro zajištění specifické eskortní činnosti. Účelem těchto úprav je zabezpečení neoprávněného pohybu převážené vězněné osoby.

Eskortní vozidla využívá Vězeňská služba ČR pro dálkové eskorty vězněných osob z jedné věznice do druhé, eskorty s mimořádnými bezpečnostními opatřeními, eskorty k převozu k orgánům činným v trestním řízení, k převozu odsouzených do zdravotnických zařízení, atp.

V loňském roce najezdily eskortní vozidla 1 861 159 km, v období před pandemií to bylo 2 226 000 km.

Malá eskortní vozidla

Malá eskortní vozidla slouží standardně k převozu tří vězněných a šesti do-

provodných osob včetně řidiče s možností úpravy na převoz pěti vězněných a čtyř doprovodných osob včetně řidiče.

Pancéřované eskortní vozidlo

Speciální eskortní vozidlo s balistickou ochranou slouží k přepravě zvláště nebezpečných odsouzených nebo pachatelů zvláště závažné trestné činnosti. Pancéřové eskortní vozidlo se

používá na přepravu vězněných osob ve zvláštním režimu, tedy za doprovodu jednotky ENO (Eskorty nebezpečných osob). Jsou to utajení svědci, nebezpeční vězni, u kterých hrozí útěk, případně přepadení eskorty. Záleží na stupni nebezpečnosti eskortované osoby a na dalších faktorech, které by mohly eskortu ohrozit. Tyto eskorty používají majáky a jejich trasa podléhá ještě vyššímu stupni utajení než běžná eskorta. Pancéřovaná vozidla jsou umístěná ve Vazební věznici Praha Pankrác, ve Vazební věznici Olomouc a ve Věznici Valdice.

VOLKSWAGEN LT 46 SE-P

Technická údaje vozidla:

Motor: 2481 cm³
Max. výkon: 80,00/3500
Délka: 5,585 m
Šířka: 1,994 m
Výška: 2,390 m
Celková hmotnost : 4800 kg
Počet přepravovaných osob: 8

Střední eskortní vozidla

celkový počet 81 kusů

**VOLKSWAGEN LT 46
VOLKSWAGEN CRAFTER****Technické údaje:**Motor: 1968 cm³

Max. výkon: 120.00/3600

Délka: 6,945 m

Šířka: 1,993 m

Výška: 2,820 m

Hmotnost: 5500 kg

Počet přepravovaných osob: 18

- Eskortní vozidlo VW Crafter jednostranná varianta
- Eskortní vozidlo VW Crafter oboustranná varianta

Eskortní autobusy

VS ČR disponuje celkem 45 eskortními autobusy. V rámci přepravy odsouzených se využívá pět autobusů Karosa a od roku 2013 také čtyři desítky vozidel Iveco Irisbus Crossway, ve kterých je větší pohodlí pro příslušníky a služební psy. Autobusy se používají pro eskorty mezi jednotlivými věznicemi, k eskortám na soudní jednání nebo do zaměstnávání. Větší dálkové autobusy jsou vybaveny toaletou, klecí pro služebního psa i ledničkou pro členy eskorty. Menší autobusy, soudní, se používají na kratší vzdálenosti. Vejde se do nich 22 vězňů a až 24 příslušníků. Stejně jako v jiných eskortních vozidlech je prostor mezi vězni a eskortou oddělen mříží. V dálkových autobusech jezdí až 40 vězněných osob, součástí konvoje mohou být samozřejmě další vozidla s ozbrojeným doprovodem.

Nastupuje se pravými dveřmi, sedačky pro ostrahu jsou polstrované, na podlaze je klec pro psa, zafixovaná obří vyprošťovací sekera a dále už jen velká mříž, od níž je zadní část autobusu zaplechovaná, bez oken. Sedačky jsou

plastové z důvodu lepší údržby. Úplně vzadu se po stranách nacházejí dvě bezpečnostní cely pro problémové vězně a v novém autobusu dokonce i toaleta s okénkem, aby bylo možné vězně případně zkontrolovat.

AUTOBUS IVECO IRISBUS CROSSWAY SFR 160

Technické údaje:

Motor: 7790 cm³
Max výkon: 2800.00/2050
Délka: 10,655 m
Šířka: 2,550 m
Výška: 3,385 m
Celková hmotnost: 19,300 kg
Počet přepracovaných osob: 42

Eskortní sanitní vozidla

Ve vozovém parku nechybí fialové ambulance, tedy převozní sanitky, které jsou určeny pro komfortní převoz ve standardu dopravní zdravotnické služby. Od běžné sanitky se moc neliší, jen

tu musí být víc míst pro ostrahu, aby vězněné osoby na cestě pohlídala.

Sanitní vozidla jsou v současnosti zastoupena 55 vozidly:

dva sanitní eskortní vozy pro infekční-

pacienty ve Vázební věznici Brno, tři sanitní eskortní vozidla pro imobilní pacienty v Brně, Pardubicích a Ostrově, 19 menších vozidel typu VW Transporter a 31 větších vozidel VW Crafter.

Sanitní vozidlo velké: VOLKSWAGEN CRAFTER

Technická data:

Motor: 1968 cm³
Max. výkon: 100,00/3500
Délka: 5,910 m
Šířka: 1,993 m
Výška: 2,460
Hmotnost: 5500 kg
Počet přepravovaných osob: 7

Sanitní vozidla jsou vybavena základním zdravotnickým materiálem včetně lůžka.

Nejčastěji jsou používána pro převoz vězněných osob k vyšetření a ošetření do standardních zdravotnických zařízení nebo k převozu do vězeňské nemocnice. Sanitka se také používá při zabezpečení výcviku ostrých školních střelb.

Psycholog Vazební věznice Ostrava PhDr. Milan Kašík:

SLUŽEBNÍ POMĚR

BY PRO ODBORNÉ PRACOVNÍKY BYL LEPŠÍ

PhDr. Milan Kašík se narodil v roce 1956 ve Zlíně. Jeho kariéra u Vězeňské služby České republiky započala v říjnu 1985, kdy byl přijat do Vazební věznice Ostrava jako strážný oddělení ochrany a obrany. V roce 1987 byl ustanoven do funkce zástupce velitele směny oddělení ochrany a obrany, dále pak sloužil např. na pozicích velitel směny oddělení ostrahy a vrchní inspektor strážní služby. V roce 1997 byl pověřen funkcí zástupce vedoucího oddělení vězeňské a justiční stráže pro dozorní službu a rok poté pak byl ustanoven do funkce zástupce vedoucího oddělení vězeňské a justiční stráže. Jeho služební poměr skončil v roce 2002 kdy jeho kariéra dále po-

kračovala v pracovním poměru na funkci lektora – instruktora pro celoživotní vzdělávání.

V roce 2003 získal titul PhDr. na Univerzitě Palackého v Olomouci a v roce 2009 byl převeden na pozici personalisty. Další pracovní zkušenosti nabyl například jako vychovatel-terapeut oddělení výkonu vazby a trestu a od roku 2011 zastává ve vazební věznici pozici psychologa. Po celou dobu své kariéry se věnoval dalšímu vzdělávání, absolvoval odborné a specializační kurzy a školení. Své zkušenosti uplatňoval jak při práci s vězněnými osobami, tak se zaměstnanci. V roce 2009 byl vyznamenán Medailí VS ČR za věrnou službu III. stupně a v roce 2019

Plaketou VS ČR II. stupně. Konec jeho působení po téměř 37 letech služebního a pracovního poměru se přiblížil v letošním roce, kdy na konci měsíce dubna opustí vězeňské prostředí.

Za svou bohatou služební i pracovní kariéru v ostravské vazební věznici si prošel celou řadou pozic, z nichž každá ho nějakým způsobem ovlivnila a zároveň motivovala k dalšímu posunu. Jak na práci u VS ČR vzpomíná a jaké jsou jeho plány do dalších let?

Ve které z těch pozic, na kterých jste působil, jste se cítil nejlépe?

Každá byla úplně jiná, ale já jsem nejspokojenější v té, ve které jsem nyní, tedy nejlépe se cítím v pozici psychologa. Mohu pomáhat jak kolegům a kolegyním, tak vězněným osobám. Jsem samostatný pracovník, který více méně rozhoduje sám za sebe. Jsem rád, že jsem mohl více jak 11 let využít své psychologické vzdělání. Podařilo se mi splnit si svůj sen, ale moje dráha se již naplnila a je čas odejít.

O co jste se v praxi snažil, čeho jste dosáhl?

At' už jsem působil na jakékoli pozici, vždy jsem se snažil k práci přistupovat zodpovědně a profesionálně. Za důležité považuji být přirozený, na nic si nehrát, nepřetvařovat se, být dobrým člověkem a vydržet.

Co je smyslem práce psychologa ve vazební věznici a podělíte se s námi o nějaký zajímavý případ z vaší praxe?

Denně mívám plný stůl žádostí od vězněných osob. Témata jsou citlivá, berou to tak, že jsem nestranný a že jim mohu pomoci. Nejčastěji jsem řešil problémy rodinné, vztahové a finanční

a pak takové ty drobnější žádosti, například o přemístění do jiné věznice. Poslední dobou se mi i stává, že se se mnou chtějí vězněné osoby rozloučit, protože ví, že budu odcházet do penze, což je opravdu příjemné. Určitým zadostiučiněním i zpětnou vazbou je i to, že téměř denně zažívám situace, kdy potkávám bývalé klienty, kteří mě poznávají a zdraví. Občas se najde i nějaký zaměstnanec, který požaduje odbornou radu, ale je to spíše v té úrovni, že se potkáme někde na chodbě a popovídáme si. Zaměstnanci většinou nechtějí nebo se ostýchají navštívit psychologa, spíše jde o sdílení různých trápení a starostí. Mnohdy už jen to, že se člověk někomu nestrannému svěří, může hodně pomoci. Většinou to začne prostou větou „Prosím tě, chtěl jsem se tě na něco zeptat...“ a nakonec je z toho mnohdy i několika-minutový rozhovor. Dobrý psycholog však sám hovoří maximálně 20 % času stráveného s klientem. Už jen to, že se člověk vypovídá, je 50 % úspěchu. Případů je spousta, každý jiný a každý něčím zajímavý. Pro odlehčení bych uvedl jeden případ, kdy se mi obviněný svěřil, že má v hlavě čip a že je řízen z NASA, zkoušel svou teorii i na psychiatra. Když pak byl odsouzen a chystal se přestěhovat na jinou celu, tak se ho ptám: „Co čip?“ A jeho odpověď tenkrát zněla: „Serte na čip, ten už je pryč, já si ho vymyslel!“ Obvinění zkouší různé, zajímavé metody, jak se například vyhnout soudnímu jednání. Někdy je to opravdu i humorné, ale ne vždy... Když to člověk dělá už tolik let, pozná, kdo je opravdu psychicky nemocný a kdo ne.

Můžete srovnat praxi z počátků kariéry a současnosti?

Když jsem u vězeňské služby začínal, panoval tvrdší režim. Bývalo zde umístěno 800 až 1000 vězňů. Bývala lepší morálka i vězněné osoby se mi zdály spokojenější a myslím, že jim i ten pevnější režim více vyhovoval. Všichni přesně věděli, co si mohou dovolit a co už je nepřípustné. Určitě jsem zastáncem humanizace, ale pořádek a kázeň by měly být zachovány. V současné době se vězněné osoby chovají trochu jinak, morálka je volnější. Velký rozdíl vidím například i v tak obyčejné věci, jako je výměna prádla. Je to velmi náročné jak pro rodinu, která každý týden vozí čisté prádlo například rok i více svému příbuznému s vynaložením vlastních nákladů na praní i dopravu, ale také

pro personál, který výměny zajišťuje. Nevnímám u vězněných osob zásadní psychologický rozdíl v tom, zda využijí civilní či ústavní oděv. V současnosti ale samozřejmě mají možnost volby.

Co se týče éry před mým působením v pozici psychologa, myslím, že to byla éra poměrně úspěšná. Začal jsem jako strážný a končil jsem jako zástupce vedoucího oddělení se stovkou podřízených. Když mohu zhodnotit služební a pracovní část mé kariéry, tak se spokojeněji cítím v té současné, pracovní. Ale určitě mohu posoudit a vnímám i rozdíl ve výhodách a nevýhodách v porovnání služebního a pracovního poměru. Cítím jistě finanční znevýhodnění občanských zaměstnanců, zejména těch, kteří pracují v přímém

výkonu s vězněnými osobami oproti příslušníkům.

Jak se díváte na převedení těchto pozic do služebního poměru? Vidíte tedy v případném služebním poměru specialistů výhodu nebo spíše nevýhodu?

Jsou země, kde jsou všichni zaměstnanci v uniformách. Cítím, že podmínky pro ty zaměstnance, kteří jsou v denním kontaktu s vězněnými osobami, jako jsou například sociální pracovníci, vychovatelé, terapeuti nebo právě i psychologové, by byly bezpochyby lepší právě ve služebním poměru. A to se týče jak podmínek finančních a odměňování, tak například nároku na ozdravné pobyty a výsluhové náležitosti po odpracovaných letech.

ŠANCA NA NÁVRAT PRÍBEHY Z PRAXE

Zuzana Fábry Lucká, Marta Kuzmiaková, Geraldina Palovčíková

Návrat do spoločnosti po výkone trestu odňatia slobody je často veľmi náročný nielen pre odsúdeného, ale aj pre jeho okolie. Výkon trestu odňatia slobody je jednou z najčastejšie využívaných foriem ochrany spoločnosti pred páchatelmi trestných činov. Jeho cieľom nie je len zabezpečenie ochrany spoločnosti a zabránenie v ďalšej trestnej činnosti, ale zahŕňa tiež úsilie osobe reintegráciu a snahu o prevýchovu odsúdených tak, aby sa v ďalšom živote vyhli trestnej činnosti a po prepustení sa úspešne zaradili do spoločnosti.

Cieľ zameraný na znižovanie recidívy sleduje už od roku 2018 Národný projekt Šanca na návrat realizovaný Generálnym riaditeľstvom Zboru väzenskej a justičnej stráže v spolupráci s desiatimi vybranými ústavmi na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody, av partnerstve s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky prostredníctvom všetkých úradov práce, sociálnych vecí a rodiny na území Slovenska. Realizuje sa vo všetkých krajoch Slovenskej republiky okrem Bratislavského kraja. Ďalšie ciele implementácie projektu uvádzajú Lorko et al. (2019, str. 6) ako „vytvorenie integrovaného systému k odsúdeným a ich blízkeho okoliu, vytvorenie štandardizovaných individuálnych nástrojov, prípravu na podmienky po prepustení, zavedenie štandardizo-

vaných resocializačných a výchovných programov a prácu s viacnásobne znevýhodnenými odsúdenými“. Národný projekt Šanca na návrat v sebe spája penitenciárnu a postpenitenciárnu starostlivosť, pričom sa primárne zameriava na elimináciu rizík sociálneho vylúčenia, osvojenie si vzorov správania bez nevhodných návykov a na zvýšenie kompetencie pri uplatnení sa na trhu práce. Hlavnou projektovou aktivitou je resocializácia a aktívna podpora pri procese začlenenia odsúdených osôb po výkone trestu odňatia slobody do spoločnosti a na trh práce, ako aj zlepšenie ich prístupu k sociálnym službám. Primárnym zámerom projektu je vytvárať lepšie podmienky pre naplnenie ochrannej, resocializačnej a preventívnej funkcie výkonu trestu odňatia slobody, čo zároveň prispieva k znižovaniu kľúčových kriminogénnych faktorov zapríčínujúcich recidívu trestnej činnosti.

Podľa databázy World Prison Brief patrí Slovensko medzi krajiny s najvyššou mierou uväznenia a medzi európskymi štátmi zaujalo s počtom 189 väzňov na 100 000 obyvateľov siedme miesto (po Turecku – 347, Rusku – 321, Gibraltare (Spojené Kráľovstvo) – 273, Gruzínsku – 251, Azerbajdžanu – 210 a Poľsku – 192). Taktiež miera recidívy je vysoká, na celom svete dosahuje až 50 % a v posledných rokoch neklesá.

Aj v slovenských podmienkach každoročne stúpa počet odsúdených. Len za rok 2020 súdy v Slovenskej republike odsúdili viac ako 20 000 osôb, z toho bolo uložených vyše 5000 nepodmienečných trestov (ako ilustrujeme v Tab. 1). V sledovanom období posledných päť rokov na Slovensku narástá aj počet recidivistov. Porovnanie týchto dát z rôznych krajín je problematické, no aj tieto ukazovatele smerujú k požiadavke zaoberať sa touto problematikou podrobnejšie.

Miera recidívy je aktuálnou témou tiež v zahraničných výskumných spracovaniach (Yukhnenko et al, 2020; Probst et al., 2020; Caudy et al., 2015). Resocializácia páchatel'ov trestnej činnosti kladie veľký dôraz na penitenciarne zaobchádzanie zamerané na resocializáciu odsúdených už v priebehu výkonu trestu odňatia slobody. Základným prostriedkom je program zaobchádzania, cieľom ktorého je podpora zmeny systému hodnôt odsúdených, nadobudnutie určitých schopností a zručností, rozšírenie kvalifikácie a pod. Práce mnohých autorov, napr. Seiter, Kadela, (2003), Berghuis (2018), Wetzel & Duwe (2019), Green (2019), potvrdzujú, že kvalitná náplň/obsah takýchto programov je predpokladom pre zvýšenie šancí odsúdených osôb na úspešný návrat do spoločnosti a pre znižovanie recidívy trestnej činnosti.

Tabuľka 1 – Štatistický prehľad za roky 2016 – 2020 (Zdroj: ZVJS, 2021)

Rok	Počet odsúdených	Počet nepodmienečných trestov	Počet recidivistov
2016	27 187	4 871	7 987
2017	26 331	4 801	7 508
2018	29 385	5 939	10 705
2019	27 413	5 722	10 519
2020	25 392	5 140	9 013

V ústavoch zapojených do Národného projektu Šanca na návrat boli za účelom dosiahnutia týchto cieľov zriadené novo modifikované výstupné oddiely, do ktorých sú primeraným čase pred očakávaným skončením výkonu trestu odňatia slobody umiestňované odsúdené osoby, ktoré boli vo výkone trestu odňatia slobody spravidla viac ako tri roky a tiež odsúdené osoby, ktorým treba pred ukončením trestu pomôcť pri vytváraní priaznivých podmienok na samostatný spôsob života (www.sancanavrat.sk). Ich vybavenie sa približuje bežnému životu. Poskytujú priestor pre realizáciu informačnú – poradenských služieb, resocializačných výchovných a vzdelávacích programov či pre kontakty s rodinou a blízkymi osobami, aj pre rozvoj bežných domácich zručností, záujmovú činnosť, športové aktivity a pod.). Po spustení národného projektu Šanca na návrat bol vyvinutý nástroj na hodnotenie rizika recidívy trestnej činnosti (Crime Risk Assessment, skr.CRA), ktorý bol zaradený do praxe ZVJSv I. polroku 2020. Tento nástroj významne napomáha pri hodnotení odsúdeného umiestneného do výstupného oddielu a pri posúdení možnosti ďalších cieľných odborných intervencií po jeho prepustení (viď Lulei, Tallová, L'orko 2021).

Počas celého výkonu trestu sa kladie dôraz na maximálnu možnú elimináciu negatívnych následkov inštitucionálneho prostredia. Tím národného projektu Šanca na návrat vo výstupných oddieloch s odsúdenými osobami aktívne pracuje prostredníctvom intervencií, ktoré sú im poskytované spolu so skupinovými aktivitami. V ich rámci sa venuje pozornosť najmä poskytovaniu poradenstva, nácviku praktických zručností potrebných napr. pri hľadaní si zamestnania, či zintenzívnení, alebo obnove kontaktu s pôvodným sociálnym prostredím, motivácii k vedeniu života bez trestnej činnosti, prijatiu zodpovednosti a dôsledkov za svoje konanie a zvládaniu náročných situácií, ktoré by mohli viesť k recidíve trestnej činnosti. Vo výstupných oddieloch pomáhajú odsúdeným osobám odborné tímy partnerských ústavov (v zložení psychológ a sociálny pracovník ústavu) spolu so sociálnymi kurátormi – metodikmi národného projektu, ktorí sú zamestnancami Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny. Úlohou odborného tímu projektu vo výstupných oddieloch je nielen „vybudovať výstupný oddiel, ale ho aj zakomponovať ako pevnú súčasť

penitenciárnej starostlivosti pre odsúdených s blížiacim sa koncom trestu“ (Vicen a Šatka, 2020, str. 32).

Táto práca však prepustením zvykonu trestu odňatia slobody nekončí. Aj domáci odborníci poukazujú na skutočnosť, že ústavy na výkon trestu odňatia slobody vytvárajú špecifický, od vonkajšieho prostredia izolovaný „inštitucionálny“ svet. Organizuje im denný režim, participatívne rieši napríklad zabezpečenie bývania, stravu či prácu a keďže pobyt v takomto zariadení minimalizuje príležitosti pre vlastné rozhodovanie, znižuje spôsobilosť samostatného a autonómneho riešenia bežných problémov, imobilizuje schopnosť starostlivosti o seba samého a zapojenia sa do života po prepustení. Adaptácia na život na slobode nie je jednoduchá. Odsúdeným osobám po výkone trestu odňatia slobody zdôvodu straty schopnosti fungovať v spoločnosti hrozí sociálne vylúčenie, čo často vedie k recidíve s následkami návratu do väzenského prostredia. Výkon trestu odňatia slobody má závažné dôsledky napríklad v podobe straty bývania, zamestnania, profesijnej role, sociálnych vzťahov, vedomostí, zručností a návykov. Odsúdené osoby majú sťažený prístup na pracovný trh, na čom majú podiel predsudky, odpor spoločnosti, negatívna stigmatizácia zo strany zamestnávateľov, ale aj osobnostné devastácie a sociálne stigmatizujúce príčiny na strane odsúdených osôb (zlozvyky prebraté zvykonu trestu, nízke vzdelanie a nedostatočná kvalifikácia, nereálne očakávania po prepustení, nevyrovnanosť a labilita voči predsudkom). Ďalším problémovým faktorom recidívy je tiež zamestnanosť.

K rovnako významným negatívnym faktorom patrí strata rodinných kontaktov, pretrhnutie sociálnych väzieb. Iné je prostredie, ktoré pred rokmi opúšťali, pribudli nové technológie, ktoré nepoznajú. Znovu nadobudnutie, či dokonca úplne nové osvojenie si nových životných návykov, zručností a činností prináša veľa rizikových momentov. Rodinné prostredie je teda z hľadiska recidívy taktiež problémovým faktorom.

Je veľmi dôležité, aby resocializačný proces začal ihneď po nástupe do výkonu trestu odňatia slobody, aby sa k intenzívnej príprave odsúdených osôb na návrat do civilného života pristúpilo v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody krátko pred prepustením odsúdeného a aby plne pokračo-

vala aj v prvých obdobiach po výkone trestu. Prepustený potrebuje pri svojej sociálnej adaptácii po výkone trestu odňatia slobody podporu a usmernenie, čo má zabezpečiť postpenitenciárna starostlivosť. Takáto podpora patrí k najúčinnjším spôsobom prevencie recidívy po prepustení na slobodu.

V snahe predchádzať rizikám, ktoré môžu viesť po prepustení z výkonu trestu k zlyhaniu, je významnou súčasťou Národného projektu Šanca na návrat zabezpečovanie prepojenia penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti. Touto problematikou sa zaoberá posledná oblasť programu Národného projektu Šanca na návrat „Mosty“, zameraná na nadväznú starostlivosť o odsúdeného po ukončení trestu odňatia slobody, budovanie cielest k úspešnému návratu do spoločnosti, sprevádzanie a psychosociálnu podporu, vrátane zabezpečenia bývania, zamestnania a doliečovania v oblasti závislosti.

Cestou kooperácie s relevantnými subjektmi umožňuje odsúdenému podľa potrieb vyplývajúcich z jeho zdravotného stavu a životnej situácie zaistenie ďalšej zdravotnej a psychosociálnej starostlivosti v rôznych oblastiach. Podpora, ktorá začína už vo výstupných oddieloch pred prepustením, dáva prostredníctvom premostenia do bežného života prepustenému odsúdenému možnosť uplatnenia vo svete práce, riešenia problémov so závislosťou, obnovenia sociálnych väzieb a i.

Po intenzívnej pomoci a podpore, ktorá je v rámci Národného projektu Šanca na návrat poskytovaná odsúdeným vo výstupných oddieloch je prostredníctvom sociálneho kurátora – metodika Národného projektu Šanca na návrat prepustená osoba zverená do starostlivosti kurátora pre plnoleté fyzické osoby na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý je informovaný o pomoci poskytovanej klientovi v rámci výstupného oddielu, ako aj o oblastiach, v ktorých bude potrebovať pomoc bezprostredne po prepustení na slobodu. V tejto mimoriadne náročnej etape života odsúdených osôb, ktoré sú najmä po dlhodobejšom treste odňatia slobody, stresované z nového prostredia a množstva premien, poskytuje kurátor pre plnoleté fyzické osoby na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny primeranú podporu, sprevádzanie, oporu a pomoc, ktorá smeruje k posilňovaniu kompetencií odsúdených osôb a pomáha mu po prepustení na

slobodu s adaptáciou. Tento prístup umožňuje prostredníctvom prepojenia penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti vyhodnotiť, overiť a implementovať inovatívny integrovaný prístup k resocializácii osôb prepustených z výkonu trestu. Naša práca nekončí výstupom z výkonu trestu odňatia slobody, no aj po prepustení ich katamnesticky sledujeme.

V roku 2020 bolo v Slovenskej republike z výkonu trestu prepustených 5018 osôb. Výstupným oddielom prešlo od začiatku trvania projektu ku dňu 20.12. 2021 2272 odsúdených osôb. Hoci záujem pracovať, viesť poriadny život občana bez nevhodného správania a vyhnúť sa recidíve prejavovala väčšina z nich, nie všetkým sa to podarilo. Reč čísel a faktov je dôležitá, ale za týmito premennými sa skrývajú skutočné príbehy. My sme vybrali tri príbehy ako príklady praxe (Gabriel, Martin a Aurel), ktoré ukazujú nielen na rôznu motiváciu odsúdených pracovať na sebe, ale aj rôzne životné trajektórie po ich prepustení. Napriek úsiliu venovanému odsúdeným osobám vo výstupnom oddiele a snahe využívať nástroje na určenie ich potrieb a hodnotenie rizík ďalšej trestnej činnosti, smerom k indikácii vhodných intervencií pre odsúdené osoby, sú i príbehy, ktoré šťastne nekončia. Pre zachovanie ochrany osobných údajov boli mená zmenené.

Príbeh Gabriela

Gabriel (40) bol odsúdený k nepodmienečnému trestu odňatia slobody na 11 rokov pre trestný čin znásilnenia (§ 199 TZ 2005) a krádeže (§ 212 TZ 2005). Bol šesťkrát súdne trestaný, z toho jedenkrát vo výkone trestu. Má základné vzdelanie, stredné odborné učilište nedokončil. Pred výkonom trestu bol riadne zamestnaný na pracovnú zmluvu. Počas života vystriedal niekoľko zamestnaní, pracoval ako kuchár, stavebný pomocník, záhradník či zvärač. V období pred nástupom do výkonu trestu odňatia slobody fajčil marihuanu a užíval heroín i pervitín. Súdom mu nebolo uložené ochranné liečenie a počas výkonu trestu odňatia slobody u neho neboli identifikované znaky závislosti.

Posledné štyri mesiace pred prepustením z výkonu trestu absolvoval pobyt vo výstupnom oddiele, kde mal možnosť prípravy na prepustenie prostredníctvom realizácie resocia-

lizačných a výchovno-vzdelávacích programov. Gabriel pochádza zo sociálne znevýhodňujúceho rodinného prostredia, s rodinou sa nechcel kontaktovať ani počas výkonu trestu, ani po prepustení na slobodu.

Po umiestnení do výstupného oddielu sa začal v spolupráci so sociálnym pracovníkom a sociálnym kurátorom zaujímať o možnosti súvisiace s hľadaním zamestnania a bývania. Po zistení, že má neplatný občiansky preukaz, bol poučený o spôsobe vybavenia nového občianskeho preukazu a tiež o správnych poplatkoch, ktoré s týmto procesom súvisia. Po prepustení z výkonu trestu mal záujem o vyplatenie resocializačného príspevku a tiež o odborné poradenstvo.

V súčinnosti s tímom Národného projektu Šanca na Návrat sa už počas výkonu trestu začal zaujímať o možnosti pracovného uplatnenia, pričom hľadal najmä zamestnanie spojené s ubytovaním, nakoľko jeho rodinné zázemie nebolo orientované na návrat. Jednou z prvých možností ktorá ho zaujala, bola ponuka ubytovania v občianskom združení, ktoré poskytuje prechodné ubytovanie ľuďom v náročnej životnej situácii bez domova. Záujem prejavil aj o kontakt na poradňu pre klientov prepustených z výkonu trestu. Aktívne spolupracoval s tímom Národného projektu Šanca na návrat, zaujímal sa o svoje možnosti a príležitosti. Gabrielovi bola ponúknutá pomoc tiež formou poradenstva z Centra právnej pomoci, kde bol informovaný o možnostiach osobného bankrotu, nakoľko

má pohľadávky v niekoľkých inštitúciách. Okrem toho bol sociálnym pracovníkom informovaný o základoch pracovného práva, náležitostiach pracovnej zmluvy, uzavretia dohody o vykonaní práce. Na základe odporúčaní pracovníkov vo výstupnom oddiele zaslal žiadosť o prijatie do pracovného pomeru do viacerých firiem. Z kontaktovaných firiem odpovedala len jedna s vyjadrením, že jeho žiadosť zaraďuje do zoznamu uchádzačov o zamestnanie a ponúkla mu možnosť pohovoru. Od iných oslovených potenciálnych zamestnávateľov odpoveď nedostal. Gabriel sa nespoliehal len na firmy odporučené sociálnym pracovníkom a hľadal možnosti pracovného uplatnenia aj samostatne. Verbalizoval potrebu zamestnať sa.

Po prepustení z výkonu trestu Gabriel nastúpil do odporúčaného občianskeho združenia, podal žiadosť o resocializačný príspevok a využil tiež možnosť charitatívnej pomoci v súvislosti so zabezpečením základného ošatenia, základných potravinových článkov a drogistického tovaru. Už počas rozhovoru so sociálnou kurátorkou požiadal o pomoc pri preverení iného bývania, nakoľko sa pri plánovaní pracovných pohovorov orientoval na konkrétne mesto a mal obavy, že bude mať problémy s dochádzaním a prípadným meškaním. Sociálna kurátorka mu pomohla s dočasným riešením situácie a našla mu ubytovanie v nocľahárni hneď od nasledujúceho dňa. Gabriel sa zúčastnil pracovného pohovoru, ktorý sám zhodnotil ako úspeš-

ný, avšak k uzavretiu pracovnej zmluvy nedošlo, napriek účasti na osobnom pohovore ho viac nekontaktovali. V spolupráci so sociálnou kurátorkou a odporúčenou pracovnou agentúrou však našiel prácu na dohodu. Sám sa opakovane vracal na úrad a informoval o svojom ďalšom postupe. Využíval rady sociálnej kurátorky a v súčasnosti je zamestnaný na trvalý pracovný pomer. Má predstavy o budúcnosti, z nocľahárne by sa časom chcel presťahovať do ubytovne. Gabriel je naďalej v kontakte so sociálnou kurátorkou, svoju situáciu sa aktívne snaží zmeniť k lepšiemu a doposiaľ sa zdá, že svoju „šancu na návrat“ využil.

Príbeh Martina

Martin (30) bol odsúdený k nepodmienečnému trestu odňatia slobody na tri roky a 10 mesiacov pre trestný čin krádeže (§ 212 TZ 2005), neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku (§ 219 TZ 2015) a úverový podvod (§ 222 TZ 2005). Bol 19-krát súdne trestaný, z toho päťkrát bol vo výkone trestu. Má základné vzdelanie, zo stredného odborného učilišťa ho vylúčili kvôli absenciám. Pred výkonom trestu pracoval, avšak vždy len krátkodobo, obdobia jeho zamestnania boli prerušované opakovaným pobytom vo výkone trestu, krádežami, inou trestnou činnosťou. Od posledného výkonu trestu bol na slobode dva a pol mesiaca. Pracoval ako výčapník brigádnickej u svojho otca, avšak len veľmi sporadicky.

Martin vyrastal u starých rodičov, jeho rodičia sa rozišli, obaja si založili nové rodiny. Po smrti starých rodičov vyrastal s otcom a jeho novou rodinou. S primárnou rodinou má zložitý vzťah vzhľadom ku komplikáciám spojených s dlhodobou závislosťou. Od 14-tich rokov užíval heroín, neskôr (po návrate z výkonu trestu) pervitín intravenózne. Napriek znakom závislosti mu nebola súdom nariadená ochranná liečba. Vývin osobnosti bol poznačený zanedbávaným výchovným prostredím, hoci otec sa mu v posledných rokoch snažil pomáhať napriek jeho problémom. Martin bol v čase výkonu trestu odňatia slobody slobodný, z posledného vzťahu mal dve deti, na ktoré prispieval jeho otec. Napriek tomuto faktu mal dlžoby súvisiace s vyživovacou povinnosťou.

Posledných päť mesiacov pred prepustením z výkonu trestu absolvoval pobyt vo výstupnom oddiele, kde mal

možnosť prípravy na prepustenie prostredníctvom realizácie základných resocializačných a výchovno-vzdelávacích programov. V súčinnosti s tímom Národného projektu Šanca na návrat počas výkonu trestu spočiatku aktívne spolupracoval aj na individuálnych a skupinových aktivitách. Táto snaha mu však nevydržala počas celého obdobia. V poslednom výkone trestu bol 11-krát disciplinárne potrestaný, z toho trikrát vo výstupnom oddiele. Počas výkonu trestu pracoval len krátko, bol zaradený postupne na dvoch pracoviskách, z oboch bol vyradený pre neplnenie si pracovných povinností a nerešpektovanie príkazov a nariadení. Až do ukončenia výkonu trestu nebol viac zaradený do práce. O pracovné zaradenie ani nejavil záujem. Nezúčastňoval sa ani prednášok či besied s protidrogovou tematikou. Prostredníctvom odborného poradenstva tímom Národného projektu Šanca na návrat, za účasti sociálnej kurátorky – metodičky, mu bolo poskytnuté sociálne poradenstvo a informácie o uplatnení sa na trhu práce po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Spoliehal sa však len na pomoc otca, a to ako s bývaním, tak aj so zamestnaním. Počas výkonu trestu udržiaval vzťah s otcom a súrodencami, ktorí ho aj pravidelne navštevovali. Využíval aj možnosť telefonovania. Resocializačná prognóza bola v Martinovom prípade vyhodnotená odbornými pracovníkmi ako nepriaznivá bez riešenia primárneho problému so závislosťou a v tejto súvislosti tiež opakovanou trestnou činnosťou.

Po opakovane ukladaných disciplinárnych trestoch bola s ním predčasne po necelých štyroch mesiacoch ukončená spolupráca, nakoľko sa začal voči aktivitám aj požiadavkám vo výstupnom oddiele stavať opozične a prestával rešpektovať ústavný poriadok. Svoju „šancu na návrat“ nechcel využiť.

Po prepustení z výkonu trestu mal záujem len o vyplatenie resocializačného príspevku. O ďalšiu odbornú pomoc nejavil záujem, čo aj slovom deklaroval. Nemal záujem bojovať s pokročilou závislosťou, odmietal odbornú pomoc. Po ukončení výkonu trestu sa vrátil ku otcovi, po necelých šiestich mesiacoch sa však vrátil späť do výkonu trestu odňatia slobody. Jeho konanie bolo poznačené najmä závislosťou, ale tiež nerešpektovaním autorít.

Príbeh Aurela

Aurel (40) bol odsúdený k nepodm-

ienečnému trestu odňatia slobody na sedem rokov pre trestný čin krádeže (§ 212 TZ) a týrania blízkej a zverenej osoby (§ 208 TZ). Bol trikrát súdne trestaný, z toho dvakrát bol vo výkone trestu. Má ukončené stredoškolské vzdelanie. Pred výkonom trestu bol nezamestnaný, evidovaný na úrade práce, vykonával aktívne práce. Počas života vystriedal niekoľko zamestnaní, pracoval väčšinou ako operátor výroby v rôznych firmách. V období pred nástupom do výkonu trestu odňatia slobody jeho správanie vykazovalo znaky závislosti, bola mu súdom nariadená ochranná liečba. Alkohol konzumoval v ťahoch, pod jeho vplyvom bol agresívny, jeho konzumácia súvisí tiež s trestnou činnosťou. Vyskúšal aj pervitín, iné drogy neuvádzal.

Posledné tri mesiace pred prepustením z výkonu trestu absolvoval pobyt vo výstupnom oddiele, kde mal možnosť prípravy na prepustenie prostredníctvom realizácie základných resocializačných a výchovno-vzdelávacích programov. Aurel pochádza z komplikovaného rodinného prostredia, jeho trestná činnosť súvisela s ubližovaním matke. Otca nepoznal, matka sa po rozchode znova vydala, z druhého vzťahu mala ďalšie dve deti – dcéru a syna. S otčimom nemal dobrý vzťah. Od mladosti bol psychiatricky liečený, depresívne stavy riešil opakovaným pokusom o samovraždu. Je slobodný, bezdetný, až do zadržania žil v spoločnej domácnosti s matkou.

Po umiestnení do výstupného oddielu sa začal v spolupráci so psychologom a sociálnym pracovníkom zameriavať na oblasť extramurálnych vzťahov, nácvik zvládania záťaže, protialkoholovú osvetu a nácvik techník pre ventiláciu úzkosti a napätia. Počas skupinových aktivít bolo jeho správanie na požadovanej úrovni, zaujímal sa o preberané témy. Využíval tiež možnosť individuálneho psychologického poradenstva. V individuálnej forme bol u neho uplatňovaný prístup prostredníctvom stratégií a metód motivačných rozhovorov.

Pred prepustením z výkonu trestu subjektívne popisoval mierne napätie a neistotu z blížiaceho sa návratu na slobodu. Po výkone trestu bolo cieľom jeho umiestnenie v resocializačnom centre, v spolupráci s odborným tímom Národného projektu Šanca na návrat sa uskutočnilo stretnutie so zástupcom Centra pre deti a rodinu, ale tiež nadviazanie kontaktu s klubom anonymných alkoholikov. Na stanovených cieľoch pracoval Aurel svedo-

Záver

mito, stanovený plán vo výstupnom oddiele bol naplnený.

Aurel je v súčasnosti v Centre pre deti a rodinu, do ktorého ho sprevádzal sociálny pracovník z výstupného oddielu. Naplnia rezocializačný program. Podľa informácií od sociálneho kurátora je jeho pobyt bezproblémový, aktívne sa zapája do činností a rešpektuje pravidlá centra. Opakovane verbalizuje, že boj so svojou závislosťou chce vyhrať. V jeho prípade je teda „šanca na návrat“ pre neho príležitosťou, ktorú chce využiť a zaradiť sa tak späť do bežného života.

Implementácia Národného projektu Šanca na návrat končí v septembri 2022, kedy bude možné po analýze jeho výsledkov pristúpiť ku podrobnej evaluácii. Ku dňu 1.3.2022 bol počet odsúdených osôb vo výkone trestu odňatia slobody 8754 (8122 mužov a 632 žien). Počet osôb, ktoré sú opakovane vo výkone trestu odňatia slobody (tzv. penologická, resp. penitenciárna recidíva) bol 5562. Po skončení projektu bude práve penologická recidíva – návrat do výkonu trestu odňatia slobody u odsúdených osôb (sledujeme iba nové skutky), ktoré prešli výstupným oddielom a absolvovali jeho

programy, jedným z merateľných ukazovateľov vyhodnotenia úspešnosti projektu. Realizácia projektu ponúka rovnocennú šancu pre odsúdené osoby vo výstupných oddieloch na Slovensku. To, ako je využitá, často úzko súvisí s mnohými ďalšími faktormi. Intenzívna individuálna a skupinová forma práce je však pre tých, ktorí svoju šancu využiť chcú, odrazovým mostíkom do sveta a spoločnosti. Nemôžeme pomôcť všetkým, ale napriek tomu má táto práca význam. Každý úspešný príbeh prináša prospech nielen samotnému odsúdenému, jeho rodine a blízkeho okoliu, ale v konečnom dôsledku celej našej spoločnosti.

Použitá zdroje

- BENECCHI, L. (2021). Recidivism in prisons American Progress. Harvard Political Review. August 8, 2021. Online : <https://harvardpolitics.com/recidivism-american-progress/>
- BERGHUIS, M. (2018). Reentry programs for adult male offenders and recidivism: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62, 4655-4676
- CAUDY, M. S., FOLK, J. B., STUEWIG, J. B., WOODITCH, A., MARTINEZ, A., MAASS, S., TANGNEY, J. P., & TAXMAN, F. S. (2015). Does substance misuse moderate the relationship between criminal thinking and recidivism? *Journal of Criminal Justice*, 43(1), 12-19. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2014.11.001>
- EMMEROVÁ, I. (2011). Penitenciárna a postpenitenciárna starostlivosť. In HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., WALANCIK, M. a kol.: *Pedagogika sociálnej starostlivosti*. Banská Bystrica: PF UMB, 2011. 220 s. ISBN 978-80-557-0306-0.
- GREEN, E. (2019). An Overview of Evidence-Based Practices and Programs in Prison Reentry. Dostupná na: <https://icjia.illinois.gov/researchhub/articles/an-overview-of-evidence-based-practices-and-programs-in-prison-reentry>
- JUSTOVÁ, M. (2005). Cisár je nahý – Represia verus prevýchova. Vydavateľstvo Oto Németh, 2005. ISBN 978-80-889-4979-3.
- KENDLER, K. S., LÖNN, S. L., SUNDQUIST, J., & SUNDQUIST, K. (2017). The role of marriage in criminal recidivism: A longitudinal and co-relative analysis. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 26(6), 655-663. <https://doi.org/10.1017/S2045796016000640>
- KOVALČIKOVÁ, I., DŽUKA, J. (2014). Konceptualizácia pojmu sociálne znevýhodňujúce prostredie. In *Pedagogika*. Sk, roč. 5, 2014, č. 1. ISSN 1338-0982.
- LORKO, J., KVAČKAJOVÁ, L., PETRÁŠ, F. (2019). Národné projekty realizované vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu. In *Slovenské väzenstvo*. Bratislava: Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže. 1/2019. 51. ročník. ISSN 2453-7926.
- LUBELCOVÁ, G. (2005). Alternatívne tresty v kontexte stratégií spoločenskej regulácie kriminality (od trestajúcej k obnovujúcej trestnej spravodlivosti). In *Sociológia* [online], roč. 37, č. 1, 2005. s. 33-58. Dostupné na internete: www.sav.sk/journals/uploads/02061040Lubelcova.pdf
- LULEI, M. (2021). Rizikové faktory trestnej činnosti. Bratislava: IRIS. ISBN 978-80-8200-087-3.
- LULEI, M., TALLOVÁ, B., LORKO, J. (2021). Vývoj, obsah a výsledky pilotných testovaní nástrojov na hodnotenie rizík a určenie potrieb odsúdených osôb v zbere väzenskej a justičnej stráže na Slovensku. S. 65-76. In: Medzinárodná vedecko-odborná konferencia zameraná na forenznú sociálnu prácu. Teoretické a praktické východiská práce s páchateľmi a obeťami delikventnej činnosti. Comenius University Bratislava, 2021. ISBN: 978-80-223-5294-9. Dostupné na: <http://www.fedu.uniba.sk/sucasti/katedry/katedra-socialnej-prace/aktuality/>
- PRINS, S. J. (2019). Criminogenic or criminalized? Testing an assumption for expanding criminogenic risk assessment. *Law and human behavior*, 43(5), 477-490. <https://doi.org/10.1037/lhb0000347>
- PROBST, T., BEZZEL, A., HOCHSTADT, M., PIEH, C., & MACHE, W. (2020). Criminal Recidivism After Forensic Psychiatric Treatment. A Multicenter Study on the Role of Pretreatment, Treatment-Related, and Follow-Up Variables. *Journal of Forensic Sciences*, 65(4), 1221-1224. <https://doi.org/10.1111/1556-4029.14281>
- SEITER, R. P., KADELA, K. R. (2003). Prisoner reentry: What works, what does not, and what is promising. *Crime & Delinquency*, 49, 360-388
- RAMAKERS, A., NIEUWBEERTA, P., VAN WILSEM, J., & DIRKZWAGER, A. (2017). Not just any job will do: a study on employment characteristics and recidivism risks after release. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 61(16), 1795-1818. <https://doi.org/10.1177/0306624X16636141>
- ŠAVRNOCHOVÁ, M. (2011). Sociálne poradenstvo pre rodinných príslušníkov závislého klienta v kontexte spolu závislosti. Ružomberok: Verbum, 2011. ISBN 978-80-8084-810-1.
- ŠÍPOŠOVÁ, E. (2008). Sociálna práca po výkone trestu odňatia slobody. In *Sociálna politika a zamestnanosť*. Mesačník Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny. roč. 4, 2008. ISSN 1336-5053, č. 6.
- VÁGNEROVÁ, M. (1999). Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologické psychiky. Praha: Portál, 1999. 444 s. ISBN 80-7178-678-0.
- VICEN, J., ŠATKA, M. (2020). Výstupný oddiel v Ilave oslavuje dva roky. In *Slovenské väzenstvo*. Bratislava: Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže. 4/2020, 2. ročník. ISSN 2644-5816. Dostupné na: <https://www.zvjs.sk/sk/publikacie>
- WETZEL, J., DUWE, G. (2019). Evaluating green try program using data and science. National Institute of Justice. Retrieved from <https://nij.ojp.gov/media/video/24031>

Internetové zdroje:

- WORLD PRISON BRIEF <https://www.prisonstudies.org/country/slovakia>
- Statistická ročenka (vscr.cz)
- Europe's imprisonment rate continues to fall: Council of Europe's annual penal statistics released STRASBOURG 8 APRIL 2021. <https://go.coe.int/jhqwh>
- https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Prison_statistics&action=statexp-seat&lang=sk

Zbor väzenskej a justičnej stráže: Štatistiky. Dostupné online: <https://www.zvjs.sk/file/7818369a-2b53-4546-9010-66ccb4ad6acd.pdf>

ENGLISH CORNER – XII

Radicalisation

Radicalisation has become a top priority on the agenda of the EU and Council of Europe and in many national administrations. Much attention is paid to the work of prison services in detection, prevention, treatment and de radicalisation of radicalized offenders. Not much of the actions taken is evidence-based and prison services struggle with finding the right approach and methods to deal with this subject.
Source: <https://www.europis.org/topics/radicalisation/>

Analysis of the UN Counter-Terrorism Committee Executive Directorate (CTED) found out that the COVID-19 pandemic has diverted the attention of policymakers and resulted in the reallocation of resources away from counter-terrorism or countering violent extremist responses – not only during the pandemic but long-term. The analysis explained that there has been a shift of efforts from community policing to lockdown enforcement and suspension of many activities which contributed to longer-term violent extremism prevention efforts.

The COVID-19 related restrictions in prisons have resulted in the suspension of programmes in this area, especially if these relied on external organisations or actors, or where programmes involved one-to-one-in-person settings. Some were able to continue in an adapted format, for example by bringing training initiatives and support to prison authorities on preventing violent extremism for prison authorities to an online platform.

Prison staff, probationers, and experts in the field of countering violent extremism have reported that the pandemic, and particularly the restrictions in prison settings, may fuel drivers of violent extremism. People in pre-trial detention under terrorism-related charges (or those convicted) have been excluded from almost, if not all, prisoner release schemes.

With no internationally agreed definition of terrorism, national lawmakers continue to regulate it with vague and wide encompassing laws, leading to abuse of such laws and human rights violations.

The average prison sentence for terrorist offences in the European Union in 2019 varied from an average of 20 years in Greece, compared with two years in Lithuania, Sweden, and Poland.

In many countries, there were new reports over the past year that people imprisoned for violent extremist or terrorist offences often face harsher treatment with stricter regimes and discriminatory practices – exacerbated in some cases by COVID-19 measures.

Source: <https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2021/05/Global-prison-trends-2021.pdf>
page 41

Translation of the most difficult and complex sentences:

Radicalisation has become a top priority on the agenda of the EU and Council of Europe and in many national administrations.

Radikalizace se stala jednou z nejvyšších priorit agendy EU, Rady Evropy a mnoha státních správ (zde míněno vězeňských služeb).

There has been a shift of efforts from community policing to lockdown enforcement and suspension of many activities which contributed to longer-term violent extremism prevention efforts.

Nastal posun od policejní práce v komunitě k prosazování lockdownu a pozastavení mnoha aktivit, které přispívaly k dlouhodobým snahám o prevenci násilného extremismu.

Prison staff, probationers, and experts in the field of countering violent extremism have reported that the pandemic, and particularly the restrictions in prison settings, may fuel drivers of violent extremism.

Vězeňský personál, probační úředníci a experti v oblasti boje s násilným extremismem hlásí, že pandemie, obzvláště pak omezení ve vězeňských zařízeních, mohou podnítit ohniska násilného extremismu.

KDE MÁ HRANICE OTEVŘENÁ VĚZNICE

v kantonu St. Gallen, Švýcarsko

SAXERRIET

Je teplá májová noc, když v Praze nastupuji do linkového autobusu. Nad ránem už mne budí odlesky vycházejícího slunce na Bodamském jezeře. O chvíli později přestupuji v St. Gallen na lokálku S4, která mne veze malebným údolím Rýna směrem na Vaduz. Krajinku s pestrobarevnými hrázděnými domy a pasoucími se koňmi rámuje štíty pohoří Alpstein. Doma v Čechách by mi zrovna končila ranní porada, když vystupuji v městečku Salez a na poslední kilometr se vydávám pěšky. Za cedulí Strafanstalt Saxerriet se mímám s několika muži, zjevně dost zaměstnanými. Víím, že jsou to odsouzení, ale právě tak by to mohli být třeba zaměstnanci statku. O chvíli později vstupuji do věznice. Ne, nevynechal jsem průchod branou, vysoké zdi, ostatný drát ani bezpečnostní rám. Nic takového tu totiž není.

Nutno ovšem říci, že jsem byl pozván, očekáván, a jak jsem měl později možnost zjistit, hned od začátku bedlivě monitorován. Cizího návštěvníka by patrně laskavě, avšak bez jakýchkoliv kompromisů zastavila ostraha věznice, podobně jako později jednu z kolegyní, která si pořídila několik snímků věznice i s postavami příslušníků a odsouzených. Co na tom, že osoby nešlo ani pořádně rozeznat – obrázky musela smazat. Kombinace laskavé komunikace a důsledně vyžadovaných pravidel je ostatně charakteristická pro všechno, co se ve věznici děje.

O hostitelích

Návštěvu věznice zorganizovalo Evropské fórum pro aplikovanou trestní politiku, a to v rámci svých pravidelných odborných konferencí (více o Evropském fóru viz infobox). V Saxerriet proběhla konference již potřetí, poprvé

se však její hostitelkou stala nová ředitelka věznice, paní Barbara Looser, lic. iur. RAin. Vedle vlastních příspěvků na konferenci nás rovněž velmi podrobně provedla celou věznicí. Přitom se často odkazovala na svého předchůdce, vystudovaného teologa a jednoho ze zakládajících členů Evropského fóra Martina Vinzense, který věznici řídil a rozvíjel celých 23 let, než v roce 2021 odešel do důchodu.

Na konferenci se tentokrát sjelo 30 odborníků z několika německých spolkových zemí, z Francie, Švýcarska, Belgie, Nizozemska, Česka a Polska. Komunikačním jazykem byla němčina a francouzština.

O věznici

Věznice Saxerriet není zasloužilým čtenářům Českého vězeňství neznámá. V roce 2006 o ní napsal hned dva obsírné články PaedDr. Lubomír Bajcura (České vězeňství 3/2006, s.

28-32), a již tehdy byla jeho návštěva stejně jako ta má současná spojena s účastí na pravidelné konferenci Evropského fóra pro aplikovanou kriminální politiku (více o Evropském fóru v samostatném boxu).

Saxerriet je mužská věznice s kapacitou 135 míst, z toho 108 míst v otevřeném výkonu trestu, 17 míst v přechodném uzavřeném výkonu trestu s ostrahou a dále 10 míst v polootevřené věznici a v pracovních externátech. Věznice je začleněna do struktury Úřadu pro vězeňství v působnosti Justičního a policejního departamentu kantonu St. Gallen. Aby bylo možno trestní politiku účinněji vykonávat i napříč kantony, kterých je ve Švýcarsku celkem 26, je oblast vězeňství sdružena do tří tzv. konkordátů (jazykově rozdělených na oblasti, v nichž se hovoří německy, francouzsky a italsky). Kanton St. Gallen je pak součástí Východošvýcarského vězeňského konkordátu.

O odsouzené se stará 70 zaměstnanců, kteří se dělí o 61 tabulkových míst. Většinu personálu tvoří mistři v dílnách, sociální pedagogové a vychovatelé; strážných je 15, většinu dalšího personálu tvoří zaměstnanci zajišťující chod věznice v oblasti správy, údržby, kuchyně apod. Zdravotnický personál je nasmlouván z civilních zařízení, psychiatr a psycholog jsou vyškoleni v terapeutických přístupech prosazovaných v konkordátu (viz níže). V noci jsou odsouzení zamykáni na celách – celou věznici pak mají na starosti pouze dva lidé: příslušník a zaměstnanec!

výkonu trestu postupným navykáním na běžný život než je pak vypustit ze dne na den bez pracovních návyků, sociálních kompetencí a možnosti ověřit si, že na svobodě skutečně obstojí. Odrazovým můstkem pro veškeré zacházení je proto hodnocení rizik. Od hodnocení rizik se odvíjí dva základní rámce zacházení: práce a terapie.

Práce

V otevřené věznici je povinnost pracovat – a to bez výjimky! Dle možností

zúčastnit protokolovaného volného skákání. Dalšíh 30 míst je rezervováno pro ustájení přes zimu, pro rekonvalescenci nebo pro penzionované koně. Ve věznici je též několik oslů používaných pro terapii.

Hospodářství zahrnuje též pěstování širokého spektra obilnin, ovoce, zeleniny, řepky olejky či slunečnic.

Veškeré rostlinné a živočišné produkty jsou dále zpracovávány: věznice vyrábí vlastní řepkové, slunečnicové a ovocné oleje, disponuje také pokročilým zpracováním špičkových masných produktů. Součástí je též rozsáhlé zahradnictví. To vše věznice prodává za

Třebaže se jedná o převážně otevřenou věznici, přijímá odsouzené za všechny druhy trestné činnosti a všechny kategorie vězňů bez ohledu na věk či psychický stav, pokud aktuálně nepředstavují zjevné nebezpečí pro komunitu nebo u nich aktuálně nehrozí útek. V době návštěvy byli mezi odsouzenými i pachatelé vražd (4x), zabití (5), znásilnění (8x) a jiných sexuálně motivovaných trestných činů (12x), těžkého ublížení na zdraví (10x), drogových deliktů (24x) i krádeží (23x), včetně jednoho vězně odsouzeného za trestný čin spojený s opatřeními proti covid-19. Byli zde také lidé v důchodovém věku (jednomu odsouzenému bylo 90 let!), právě tak jako jedinci s psychiatrickými diagnózami, poruchami a speciálními potřebami. Nezdá se však, že by si vedení a zaměstnanci věznice nebyli u odsouzených vědomi jejich rizik. Naopak! Vyznávají přístup, že je lépe připravovat vězně na propuštění od prvního dne

tedy pracuje i 90letý odsouzený, i odsouzení s psychiatrickými diagnózami, každý dle svých individuálních možností. Nutno přiznat, že tato skutečnost dílem šokovala, dílem rozesmála většinu návštěvníků z jiných zemí. Věc se však má jednoduše: kdo práci nezvládne, ten přechází z otevřené věznice do běžného výkonu trestu, stejně jako ti, kteří práci z jakéhokoli důvodu odmítnou, nebo se proviní proti řádu věznice. Čas od času se to stane, ale výhody otevřené věznice jsou tak atraktivní, že se většina odsouzených snaží obstát.

Saxerriet disponuje především ohromným hospodářstvím. V centru 173 hektarů pastvin, luk a částečně i lesů stojí rozsáhlý statek. Zde se chovají krávy, ovce, prasata, drůbež, ale také koně. Ne všichni koně přitom patří věznici: svá hříbata sem svěřují lidé z okolí „na vychování“ a ke vzájemné „socializaci“ s ostatními koňmi. Pokud si to majitel přeje, mohou se hříbata

ceny, které jsou konkurenceschopné, ne však výrazně pod úrovní cen jiných prodejců. „To je důležité ze dvou důvodů: práce vězňů má být oceněna jako každá jiná a zároveň nechceme narušovat dobré sousedské vztahy a poškozovat poctivě zemědělce z okolí,“ zdůrazňuje paní ředitelka Loser.

Vedle hospodářství jsou vězni zaměstnáni rovněž v průmyslových provozech. Věznice disponuje digitální i offsetovou tiskárnou a knihárnou, zámečnickým provozem s možností pokročilého sváření či řezání plazmou či kovovýrobou s pokročilými CNC stroji napojenými na CAD/CAM systémem, 5osými frézami se zakázkovým laserovým řezáním. Své rozsáhlé skladové prostory nabízí i okolním podnikatelům. V uvedených oborech nabízí vězňům i možnost vyučení.

A kolik si odsouzený ve věznici vydělá? Je odměňován v 6 výkonových stupních, od 12 švýcarských franků (CHF)

ve stupni 1 („špatný výkon“) až po 35 CHF ve stupni 6 („vynikající výkon“) za den práce. K tomu přistupují příplatky za práci o víkendů a o svátcích (+ 15 CHF) a za časovou službu v kuchyni nebo u dojníc (+ 5 CHF). Většina odsouzených je zařazena do stupně 4 („dobrý výkon“), v němž pobírá 27 CHF (asi 650 Kč) denně.

Z vydělaných peněz jde 60 % na dispoziční konto, z něhož si odsouzení platí nákupy v kantýně, telefonování a výdaje během přerušení trestu; 15 % jde na spořicí účet, který je odsouzenému k dispozici po propuštění; 15 % jde na účelové konto, z něhož se hradí povinné odvody, spoluúčast na lékařské péči a nadstandardní lékařská péče a spoluúčast na pořízení bydlení po propuštění. Za samotný výkon trestu odsouzený neplatí. Zbývajících 10 % je

specifických pro Věznici Saxerriet: tyto peníze slouží „restorativním účelům“ a hradí se z nich odškodnění obětí, splácení dluhů a podobně. V ideálním případě odsouzený v terapii sám dojde k tomu, komu peníze prospějí nejvíce. Pouze pokud odsouzený nespolupracuje, rozhodne věznice za něj a peníze za něj pošle např. organizaci... pomáhající obětem. Velmi výchovné!

Terapie

Terapeutický přístup vychází jednak z principů rizik, potřeb a responzivity, jak je dnes běžné ve většině evropských vězeňských systémů včetně České republiky, a dále staví do centra pozornosti konfrontaci se spáchanými trestnými činy. Tento přístup je nazý-

ván jako „terapie zaměřená na delikt“. Zavedl jej prof. Frank Urbaniok a jeho tým z Psychiatricko-psychologické služby Ministerstva spravedlnosti v kantonu Curych a není bez zajímavosti, že prof. Urbaniok v tomto konceptu vyškolil v roce 2009 i několik týmů z českých věznic, které jej od té doby používají v rámci specializovaných oddílů (Liberec) nebo standardizovaného programu (Vinařice). Terapeutické kurikulum se zaměřuje na důkladnou životopisnou anamnézu, ale také na přehled dosavadního antisociálního chování a rekonstrukci stěžejního trestného činu. „Rekonstrukce“ je zde chápána v terapeutickém smyslu, kdy jsou opakovaně přehrávány momenty, jež předcházely a provázely trestný čin z pohledu pachatele, oběti i okolí, s důrazem na práci s emocemi a empatií. Terapie se časově přizpůsobuje momentálním stavům a potřebám odsouzeného a postupně jej provází hodnocením rizik, vytvářením skupinové koheze, několikastupňovou konfrontací se spáchaným deliktem a nácvikem zvládnutí rizikových situací. Terapie je aplikována výhradně v práci s pachatelem násilných trestných činů nebo s těmi, kteří mají potíže zvládat svou agresivitu, vztek a násilí.

Vedle toho jsou poskytovány terapeutické skupiny zaměřené na drogové a alkoholové závislosti, práce s kriminogenními riziky, program narovnání mezi pachatelem a obětí, případové konference a další. Příprava na propuštění je pak každému odsouzenému šita přímo na míru.

Dle ředitelky věznice terapie funguje. Pokud by někdo chtěl namítnout, že Švýcaři mají jinou kulturu a „u nás by to určitě nefungovalo“, stojí za zmínku, že z 91 aktuálně umístěných odsouzených jich pouze 55 mělo švýcarské občanství, a i z těch byla značná část původně cizího původu. Zbýlí odsouzení pocházeli ponejvíce ze severní a střední Afriky, z Balkánu či Středního Východu. Z Česka (ale ani Slovenska, Polska či Rakouska) toho času ve věznici žádný odsouzený nebyl. „Odsouzení se většinou přizpůsobí místním podmínkám, ne naopak,“ říká Barbara Looser.

Převzít odpovědnost

Celý koncept zacházení, spočívající v práci a terapii zaměřené na trestný čin, je zářmován jediným cílem: dovést odsouzeného k převzetí odpovědnosti za svůj život. Tomuto účelu jsou

podřízeny vycházky a přerušení trestu (až 21 dnů v roce), sloužící kontaktu s reálným životem, ale také architektura věznice. Leitmotivem je myšlenka, že věznice není normální místo k životu – normální je mít práci, vzdělávat se, mít vlastní soukromí. Proto jsou společné prostory charakteristické šedými stěnami s pohledovým betonem, ne právě útulné, zatímco vymalovány jsou jen cely.

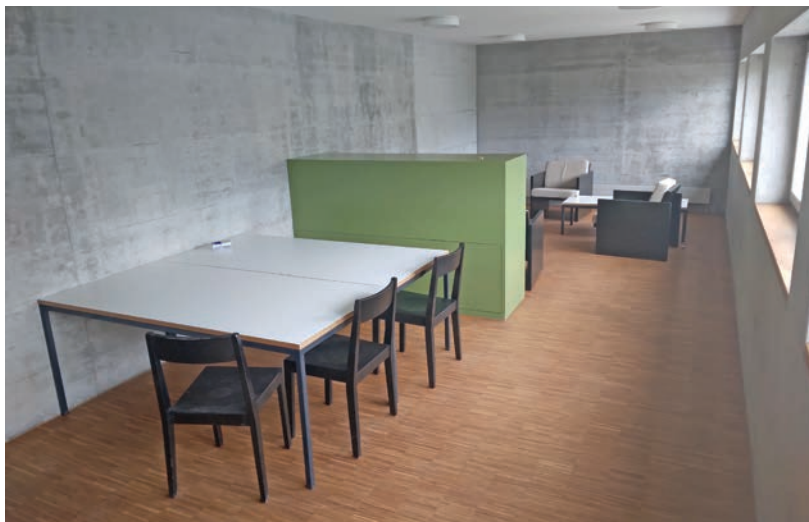
Odsouzení mají k dispozici jednolůžkové cely, všechny o velikosti 12 m², které si mohou dovybavit kobercem, jednou květinou, obrázky rodiny, přehrávačem hudby. Zakázané jsou nemravné a neslušné obrázky či předměty. Odsouzený si může za 25 CHF pronajmout televizi. Další elektronická zařízení jsou povolena, pouze pokud nejsou závislá na konektivitě s internetem. Playstation 2 tedy ano, Playstation 3 již nikoliv. Aktuálně herní konzole na cele nikdo neměl. Sprchy jsou společné pro každé podlaží.

Účastníci konference se ptají na dvoulůžkové cely pro případ, že by některý vězeň vykazoval sebevražedné tendence nebo asistenci druhého člověka. „Rozhodli jsme se nepřenašet na vězně odpovědnost za jiné vězně,“ odpovídá Barbara Looser. „Proto nemáme cely pro dva.“ V případě potřeby ohlídat rizika je zapojen personál. Ten zajišťuje i případné pečovatelské či sanitářské služby. Tomu se dívá zejména návštěvníci z Německa, kde odsouzení, na rozdíl od Švýcarska, mohou po patřičném výcviku pracovat jako pečovatelé.

Běžné pracovní směny jsou od pondělka do pátku od 7.10 do 11.45 a od 13.15 do 17 hodin, tedy osm hodin a deset minut denně. Ke zvířatům se vstává již ve 4 hodiny ráno. Obědy a večere jí odsouzení povinně ve společné jídelně, snídaně si připravují sami.

Hranice svobody

Třebaže je ve věznici na každém kroku akcentován restorativní přístup, tj. odčinění způsobených škod a náprava vztahů se společností a s obětí, cílem terapie ve vězení není nutně věta „odpust' mi“ ani „odpouštím ti“. Dle Bärbory Looser bude společnost bezpečnější už tehdy, když terapie dosáhne vymezení hranic: „tady jsem já, tady jsi ty“. Anebo když odsouzený dospěje k poznání, které formuloval už John Locke: „Svoboda tvé pěsti končí na špičce mého nosu.“

Evropské fórum pro aplikovanou trestní politiku založili v roce 1998 profesionálové z několika evropských zemí, pracující v oblasti policie, justice, církve a dobrovolnictví. Fórum je především místem pro setkávání a profesionální výměnu názorů v oblasti trestní a sociální politiky. Setkání dosud proběhla v těchto městech: Budapešť (H) 1999; Trevír (D) 2000, 2001, 2007 a 2011; Freiburg (CH) 2003; České Budějovice (CZ) 2004; Garbicz (PL) 2005; Saxerriet(CH) 2006, 2015 a 2022; Štrasburk (F) 2008, 2016, 2017 a 2019; Praha (CZ) 2009; Brusel (B) 2010; Lucemburk 2012, Berlín (D) 2013; Zgorzelec (PL) 2014; Augsburg (D) 2018; Štrasburk (F) 2019; Düsseldorf (D) 2020. V roce 2021 získalo Fórum prestižní status člena Konference INGO při Radě Evropy. Díky propojenosti jednotlivých zemí přicházelo Fórum s tématy, která v konkrétních vězeňských službách rezonovala či se stala „in“ často až o mnoho let později, ať už to bylo přizpůsobení návštěvních místností ve věznicích dětským potřebám, ženy ve vězení, právní úprava práce dobrovolníků ve vězeňství, dopady trestného činu na oběť či principy restorativní justice. Více na www.europaforum-kriminalpolitik.org.

Více ke čtení:

BAJCURA, L.: Věznice Saxerriet. České vězeňství, 14, 3, 30–32, 2006.

HÁLA, J.: Programy narovnání v podmínkách výkonu trestu (švýcarské inspirace). České vězeňství, 14, 4, s. 12–13, 2006

VINCENS, M., HÁLA, J.: Narovnání mezi vězněm a obětí trestného činu ve Švýcarsku. Kontakt, 1, s. 232–234, 2008.

MAĎARSKÁ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA

Co do počtu zaměstnanců nebo vězněných osob, podobá se Vězeňská služba Maďarska té české. Stejně jako VS ČR i Vězeňská služba Maďarska se sama stará o komplexní výkon vězeňství, tedy bezpečnost, eskorty, stravování, praní prádla, zaměstnávání apod.

Jsou zde ale i mnohé odlišnosti: Vězeňská služba v Maďarsku disponuje obrovskou vlastní výrobní kapacitou všeho druhu, kterou používá jak pro vlastní a státní potřeby, tak k prodeji soukromému sektoru. Dále lze zmínit například vlastní produkci zemědělských plodin včetně obilnin jako je žito či oves, ale i dalších plodin jako je například kukuřice, rýže či zelenina. Svě místo zde má i chov hospodářských zvířat – skotu, ovcí, drůbeže, vepřů či koní. Veškerou tuto produkci vězeňská služba může sama zpracovávat a činí tak, provozuje tedy vlastní pekárnu, vyrábí těstoviny, šije uniformy nejen pro své zaměstnance a vězněné osoby, ale i pro ostatní bezpečnostní sbory v Maďarsku. Maďarská vězeňská služba vyžaduje na rozdíl od Česka pro své příslušníky specializované univerzitní vzdělání v bakalářském stupni.

Maďaři v nedávné době rozjeli poměrně masivní investice v oblasti vězeňství, a mohou se tak chlubit řadou nově otevřených vězeňských bloků nebo novou vězeňskou nemocnicí. Ve VS Maďarska využívají i mobilní aplikace ke snížení objemu papírových formulářů a urychlení procesů například v případě eskort. Nicméně třeba na využití kamer nošených na uniformách se teprve připravuje. Ve výzbroji maďarské vězeňské služby jsou například pistole Glock 17, CZ P-09 a 96M P9RC. Útočné pušky AMD-65M. Samopaly KGP-9 nebo Scorpion EVO a brokovnice Mosberg. Ve vozovém parku mají pro eskorty Mercedesy Atego a Sprintery a dále vozidla značky Iveco a Volvo. Jako služební vozidla jsou zaměstnanci využívána vozidla koncernu Volkswagen (zejména české škodovky, modely Octavia, Scala a Kodiaq).

jik

SLOVENSKÁ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA

Vězeňství na Slovensku je české veřejnosti známé patrně hlavně nechvalně proslulým útěkem sedmi nebezpečných vězňů z věznice Leopoldov v roce 1991, kteří při útěku zavraždili pět neozbrojených příslušníků slovenské vězeňské služby - Sboru vězeňské a justiční stráže. Tento sbor, slovensky Zbor väzenskej a justičnej stráže (ZVJS) je nejbližším zahraničním partnerem VS ČR.

Fungování slovenského vězeňství je v mnoha ohledech podobné českému, což je dáno společným historickým vývojem. Podobně jako v Česku, i na Slovensku má Sbor vězeňské a justiční stráže na starosti komplexní zajištění výkonu vězeňství, tedy včetně eskort, stravování, praní prádla, zaměstnávání odsouzených a podobně. Slovenští kolegové disponují jednou vězeňskou nemocnicí a jedním vzdělávacím střediskem pro příslušníky. Sbor vězeňské a justiční stráže zajišťuje podobně jako VS ČR i ostrahu objektů soudu, státních zastupitelství apod. V roce 2022 je v plánu zahájení provozu zabezpečovací detence, zde by sbor na rozdíl od ČR měl zajišťovat pouze ostrahu objektu a bezpečnost v něm. Mezi oběma sbory je i řada dalších odlišností, například na Slovensku je naprostá většina personálu ve služebním poměru jako uniformovaní příslušníci sboru. Nárok na výsluhu jim vzniká až po 25 letech služby. Hodnotí se na Slovensku určují i podle délky služebního poměru a nikoliv pouze podle funkce jako je tomu v Česku. V rámci zaměstnávání odsouzených sbor provozuje např. vlastní pekárnu a zemědělskou produkci, jejíž výrobky může využít a distribuovat do dalších věznic. ZVJS dnes datuje svůj vznik do roku 1969, před několika lety si tak kolegové připomínali 50 let existence sboru. Zde se ještě sluší připomenout fotbalový turnaj vězeňských služeb zemí V4, který se u této příležitosti konal a kde Vězeňská služba České republiky obsadila první místo.

jik

PROMĚNA ŽIVOTŮ VĚZŇŮ POMOCÍ BIBLICKÝCH TEXTŮ

Změnit způsob života vězňů na základě poznání a studia Markova evangelia se několik let v Česku snaží projekt Mezinárodního vězeňského společenství s názvem Vězňova cesta. Výzkum na devíti stech respondentech ve Spojených státech podle koordinátora P. Františka Marka Míčka O. Praem ukázal, že vede jedince k pozitivní vnitřní změně, snižuje riziko agresivního chování, snižuje výskyt depresí i úzkostí a vede k proměně atmosféry na oddělení.

Setkání se aktuálně provádějí v deseti věznicích v Česku a je o ně veliký zájem, zejména u žen v nápravném zařízení ve Světlé nad Sázavou. „Během osmi setkání se interaktivní formou vypráví Markovo evangelium. Ptáme se, jak to na účastníky působí, co si o jednotlivých pasážích myslí. Také se pouštíme videa z věznic na Novém Zélandě a v Austrálii, na nich mluví ti, kteří díky programu našli víru,“ vysvětluje František Marek Míček z Organizace

Prison Fellowship International, kterého je Mezinárodní vězeňské společenství součástí. To zajišťuje materiály ke kurzu pro odsouzené, detailní příručku pro vedoucí a příručku k logistice programu pro koordinátory programu. Ten se odehrává po celém světě a jeho efektivitu prokázal mimo jiné výzkum Baylorovy univerzity v Texasu v USA. „Účast v programu Vězňova cesta měřitelným způsobem zvýšila u vězňů motivaci k vnitřní změně (cestou hle-

dání nového smyslu a směru v životě navzdory trestní minulosti a uvěznění) a dále zvyšuje motivaci k budování pozitivních charakterových vlastností. Program u účastníků rovněž snížil negativní emoce a riziko agresivního chování. Takovéto změny v postojích a vnitřním přesvědčení výzkumníci vnímali jako klíčové ukazatele hodnocení úspěšnosti nápravy vězňů,“ přiblížil Proglasu F. M. Míček.

NOVOU MONOGRAFII **ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ** SLAVNOSTNĚ POKŘTIL ŘEDITEL IKSP PETR ZEMAN

V úterý 10. května 2022 byla na Právnické fakultě UK slavnostně pokřtěna právní monografie **České vězeňství**, která byla vydána na konci roku 2021 s podporou vydavatelství Wolters Kluwer. Za účasti hlavních editorů Jakuba Drápala, Václava Jiříčky a Terezy Raszkové a dalších více než dvou desítek spoluautorů knihu slavnostně pokřtil ředitel Institutu pro kriminologii a sociální prevenci Petr Zeman.

„Považuji za velmi přínosné, že se kniha nezabývá jen právní úpravou a historií, ale nabízí též statistiky a konkrétní informace o fungování českého vězeňství. Nad rámec toho se z ní lze dozvědět např. o skutečném životě ve vězení, o budovách věznic či o možnostech zlepšení našeho vězeňství. Závěrečné teze pak pro nás mohou být vodítkem, jak k četbě knihy a k tématu vězeňství přistupovat – jde totiž o to, na základě dostatku znalostí, sdílených zkušeností a argumentů učinit naše vězeňství lepším, tedy efektivnějším i humánnějším,“ uvedla v úvodním slově monografie soudkyně Evropského soudu pro lidská práva Kateřina Šimáčková.

Monografie představuje teoretické a praktické poznatky o vězeňství. Rozebírá základní oblasti vězeňství, aby nabídla rozšířený vhled pro ty, kteří se zajímají o danou problematiku v českém prostředí. Kniha je přizpůsobena širokému okruhu čtenářů, přičemž primárně cílí na nové pracovníky ve vězeňství, studenty, sociální pracovníky, soudce, státní zástupce i laickou veřejnost. Zároveň text nabízí mnohé i těm, kteří se sice v určitých oblastech vězeňství pohybují dlouhodobě, ale zároveň se nemusí plně orientovat v teoretickém a zahraničním diskurzu nebo v oblastech vězeňství, kterým se primárně nevěnují.

MISTROVSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY

OBRAŇÁŘŮ SPECIÁLNÍHO KYNOLOGICKÉHO SVAZU

TART

Ve dnech 6.-8. 5. 2022 se konalo devatenácté Mistrovství České republiky obranářů speciálního kynologického svazu TART v Srbské Kamenici. Vězeňskou službu České republiky na tomto mistrovství reprezentovali tři závodníci se svými čtyřnohými partáky. Z Věznice Bělušice Pavla Lachmanová s fenou belgického ovčáka Iggy Hronovský pramen, z Vazební věznice Praha Ruzyně Pavel Hartman s belgickým ovčákem Heraklem Bohemia Col-Bri a z Vazební věznice Liberec Kamila Pešková s belgickým ovčákem Extremem Bohemia Felicitas.

V rámci závodu byli služební psi posuzováni ve dvou disciplínách, které se skládaly celkem z 20 cviků, jako například přepad psovoda, zákrok v místnosti, noční zadržení. Závodu se účastnilo celkem 16 závodníků. V četné konkurenci se dokázala prosadit pprap. Pavla Lachmanová s fenou IGGY z Věznice Bělušice. S celkovým počtem 323 bodů Pavla Lachmanová obsadila první místo a závod vyhrála.

Pavel Hartman pokračoval i přes své zranění, které si způsobil během závodu, a skončil na čtvrtém místě s 296 body. Jeho pes Herakles předvedl nejlepší kontrolní výkon závodu celkem s 96 body. Kamila Pešková skončila na sedmém místě s 271 body.

TART je kynologický svaz, který se zabývá výcvikem psa k praktickému upotřebení pro ochranu osob a majetku. Systém výcviku se nejvíce přibli-

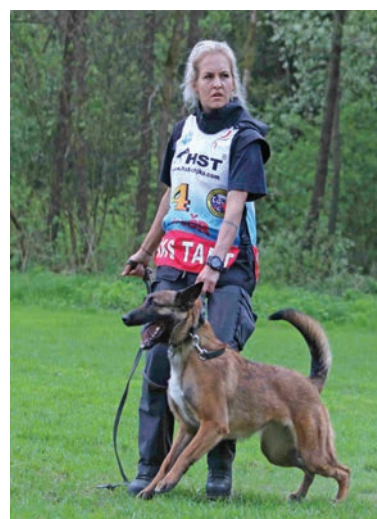
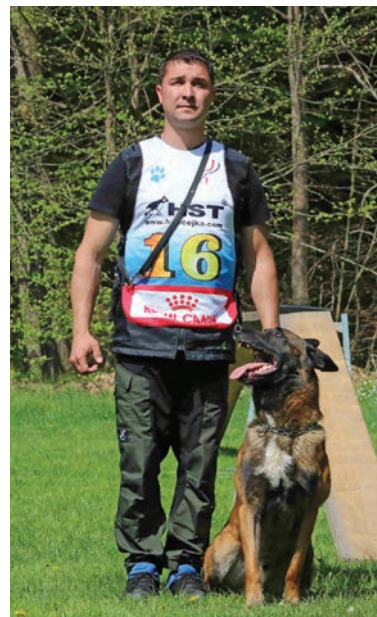
žuje systému výcviku služebních psů ozbrojených složek.

Kontrolní výkon je zadržení, kdy na vzdálenost 200 kroků vysílá psovod svého psa na pomocníka, který simuluje útěk. Jakmile se dostane pes na vzdálenost ne větší než deset kroků od pomocníka, pomocník provede razantní protiútok. Tento cvik je velice náročný, ověřuje samostatnou činnost psa a jeho psychickou odolnost.

Co je to TART

Po rozdělení Československa na přelomu let 1992 a 1993 vznikla Českomoravská kynologická unie, do které mimo jiných vstoupil i Český kynologický svaz, sdružující v té době téměř všechny zájmové organizace kynologů v České republice. Na sklonku roku 1993 schválilo představenstvo ČMKU návrh nového Zkušebního a soutěžního řádu pro sportovní výcvik psů v České republice, který dne 1. ledna 1994 vešel v platnost. Vzhledem k tomu, že tento zkušební řád naprosto ignoroval tradice našich předešlých národních zkušebních řádů a velmi nedokonale imitoval mezinárodní zkušební řády, došlo k rapidnímu snížení požadavků na schopnosti a využití pracovních plemen psů u nás. Proto 9. června 1994, jako odezva na nový zkušební řád a jeho nesrovnatelně

měkčí pravidla, vzniká nový speciální kynologický svaz s celostátní působností nazvaný SKS TART. Ten umožňuje všem členům provozovat takový výcvik psa, na jaký byli po celá léta zvyklí. Mají opět možnost provádět výcvik, který se maximálně přibližuje použití psa v praxi - pro záchranu lidských životů, pro ochranu majetku a osob. K těmto cílům slouží zkušební řád SKS TART, který obsahuje deset zkoušek z výkonu, jejichž náplň plně respektuje tradice našich předešlých národních zkušebních řádů, pomáhá rozvíjet a utužovat vloh pro pracovní a sportovní využití psů, a velmi tak přispívá k udržení kvalitní povahové základny pro chovatelskou práci. Celá metodika zkušebního řádu SKS TART je záměrně propracována tak, aby se dosahované výkony psů co nejvíce přibli-

žovaly reálným požadavkům praxe. Psi cvičení podle této metodiky jsou proto mimořádně vhodní pro službu v ozbrojených složkách státu (armáda, policie), soukromých bezpečnostních službách, ale také k ostraze objektů atd. V současné době se Výcviková komise SKS TART snaží působit na chovatelské kluby zabývající se reprodukcí pracovních a sportovních plemen, aby zkoušky TARTu byly považovány za ekvivalentní zkoušky pro uznání chovnosti (tedy aby stěňata po rodičích s těmito zkouškami mohla získat průkaz původu), protože je přesvědčena, že pro udržení povahových kvalit chovného materiálu jsou tyto zkoušky přinejmenším stejně vhodné jako zkoušky doposud do chovu uznávané.

DNY NATO 2022

Letiště Ostrava Mošnov

17.-18. září 2022

„Dny NATO v Ostravě slouží jako vlajková loď veřejné komunikace Severoatlantické aliance a tento rozměr naší akce ještě narostl po ruské agresi vůči Ukrajině, kdy chceme dát jasně najevo naši příslušnost k euro-atlantickému společenství. Usilovně tak pracujeme na tom, abychom mohli představit tu nejmodernější techniku, kterou má Česká republika a její spojenci pro zajištění své bezpečnosti k dispozici, a věříme, že v tomto ohledu zase posuneme pomyslnou laťku o něco výše,“ uvádí Zbyněk Pavlačík, předseda pořadatelské organizace Jagello 2000.

Přehlídky se jako každý rok zúčastní i Vězeňská služba České republiky, která návštěvníkům představí nejnovější trendy ve vývoji vězeňství a také moderní technologie, které příslušníci a zaměstnanci vězeňské služby při své práci používají. K vidění budou všechny typy eskortních vozidel, ukázky zbraní a donucovacích prostředků, ale i výrobky, které vězňové vyrábějí v rámci zaměstnávání či volného času a ovšem také nedovolené výrobky, které si opatřují nelegálně a které by mohly ohrozit bezpečnost vězeňských zařízení.

Letošní ročník Dnů NATO se uskuteční ve stejném rozsahu, jako tomu bylo v letech před pandemií covidu-19. „Pracujeme na tom, aby i letos program nabídl zajímavé premiéry, které snad budeme moci potvrdit v následujících dnech a týdnech a které přispějí k tomu, že po třech letech bude opět areál zaplněn návštěvníky. Při vstupu do areálu bude nutné se podrobit standardní bezpečnostní kontrole, ale nepočítáme tedy ani s žádnými vstupenkami, přijít budou moci opravdu všichni bez omezení,“ uzavírá Pavlačík.

